

MODIG
ROMSLIG
SUNN

Sandnes
- i sentrum for
framtiden

Kommuneplan for Sandnes kommune 2015 - 2030

Samfunnsdel

Vedtatt av bystyret 16.06.2015

SANDNES KOMMUNE

Innhold:

FORORD.....	5
1. INNLEDNING.....	7
KORT OM PLAN OG PROSESS	7
VIKTIGE NASJONALE FØRINGER FOR DEN KOMMUNALE PLANLEGGINGEN	8
PLANGRUNNLAG	10
VISJON	12
2. BARN OG UNGES INNSPILL TIL KOMMUNEPLANEN	15
3. DYBDEOMRÅDER.....	19
INNLEDNING	19
FOLKEHELSE, TRIVSEL OG MILJØ – SANDNES SOM EN SUNN BY <i>FOR ALLE</i>	20
NÆRING OG KULTUR	29
SENTRUM	35
4. KOMMUNALE TJENESTER OG BOLIGER.....	39
5. AREALSTRATEGI	53
6. SANDNES ØST	71
7. GJENNOMFØRING OG OPPFØLGING	76
8. BYSTYRETS VEDTAK 16.06.2015	78
OVERSIKT OVER UNDERLAGSDOKUMENTENE	79

FOTO:
JOHN SIREVÅG
SANDNES KOMMUNE

Forord

Bystyret vedtok 29. mai 2012 mandat for en begrenset revisjon av kommuneplan for Sandnes 2015-2030, inkludert miljøplanen. Utvalgte kapitler i Samfunnsdelen skulle revideres, i tillegg skulle ny kommuneplan sikre nødvendig arealbehov for ny kommuneplanperiode. Viktig målsetning var å vedta ny kommuneplan i god tid før utløp av kommunestyreperioden. Revisjonsprosessen ble imidlertid vesentlig mer omfattende enn forutsatt. Hovedgrunner til dette var:

- *Store og krevende tema:* Den nye kommuneplanen løser store og krevende plantema. Blant annet har avklaring av bussveikorridor og utleggelse av Sandnes øst gjort revisjonsarbeidet mer omfattende enn forutsatt. Regionale myndigheter har underveis i prosessen stilt krav om flere tunge utredningsoppgaver.
- *Et omfattende medvirkningsopplegg:* Distribusjon av informasjonsbrosjyre til alle husstander, flere folkemøter, samt enkel tilgang til å avgi uttaler elektronisk, har resultert i svært mange innspill til denne kommuneplanrevisjonen. I hovedhøringen alene mottok Sandnes kommune over 200 uttaler til planforslaget. En stor del av disse gjaldt innspill til bussveikorridor. Innspill er håndtert både administrativt og politisk. Det lokale engasjementet har styrket planen.

Gjennom omfattende dialog med regionale myndigheter, høring og til slutt mekling, har ny kommuneplan klart å lande mange kompliserte tema. Kommuneplanen som nå er vedtatt er innsigelsesfri.

Arealstrategien er spisset gjennom en tydelig definert byutviklingsakse. Aksen strekker seg langs bussveikorridoren fra Forus/Lura via Sandnes sentrum til Sandnes øst. I tråd med overordnede føringer om samordnet areal og transportplanlegging skal hovedvekten av utbygging og fortetting skje langs denne akse de kommende årene.

Byutviklingsretning Sandnes øst ligger nå inne i juridisk bindende plankart. Det gir forutsigbarhet i den videre planleggingen og gjør at områdeplanlegging av Sandnes øst (fase 1) kan starte opp. Sandnes tar med dette ansvaret for sin sentrale rolle i den regionale utviklingen og arbeidet med å verne om de høgproduktive jordbruksområdene i samsvar med vedtatt Regionalplan. Gjennom planen bekrefter vi den enigheten som ble slått fast i *Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren* i år 2000.

Kommuneplan for Sandnes 2015-2030 er et helhetlig planforslag som oppfyller sentrale målsetninger i Regionalplanen, møter nye arealbehov og hvor arealdelen løser strategiene i Samfunnsdelen på en god måte. Føringerne som ligger i planen vil legge viktige premisser for samfunnsutviklingen i årene som kommer.

I dette dokumentet foreligger Kommuneplanens samfunnsdel samt en oversikt over underlags- og analysedokumenter med direkte betydning for endelig plan. De juridisk bindende arealbestemmelsene og kommuneplanens arealdel (kartet) foreligger som to egne dokumenter. Tilsvarende foreligger endelig revidert Miljøplan for Sandnes 2015-2030 som egen trykksak. Alle vedtatte plandokumenter er tilgjengelig elektronisk på kommunens hjemmeside, se www.sandnes.kommune.no

Sandnes den, 23. juni 2015

Stanley Wirak
Ordfører

Bodil Sivertsen
Rådmann

1. Innledning

Kort om plan og prosess

Sandnes har en sterk plantradisjon å bygge videre på. Hensikten med den begrensede kommuneplanrevisjonen har vært å oppdatere planen i forhold til nye viktige nasjonale føringer, til vedtatt planstrategi og til reviderte Fylkesdelsplan for langsiktig byutvikling på Jæren, nå Regionalplan. Videre å avklare behovet for endringer i kommuneplanens arealdel frem mot 2030 og starte opp oversiktsplanlegging av de nye utbyggingsområdene øst i Sandnes i samsvar med Regionalplanen. Bystyrets godkjenningsvedtak for gjeldende kommuneplan pekte dessuten på flere oppfølgingssaker som er blitt fulgt opp i denne revisjonen. På tjenestesiden har et overordnet hensyn vært å tilrettelegge for et likeverdig men tilpasset tjenestetilbud for alle byens innbyggere.

Fra plan- og bygningsloven, kap. IV

§ 10-1. Kommunal planlegging

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Strategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og kommunens planbehov i valgperioden.

§ 11-1. Kommuneplan

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel.

§ 11-2. Kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsdelen skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den bør inneholde vurderinger av alternative strategier for utviklingen.

§ 11-3 Kommuneplanens arealdel

Kommunen skal ha en arealplan for hele kommunen som viser sammenhengen mellom fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk.

Kommuneplanleggingen skal bygge på de økonomiske og øvrige ressursmessige forutsetninger for gjennomføring.

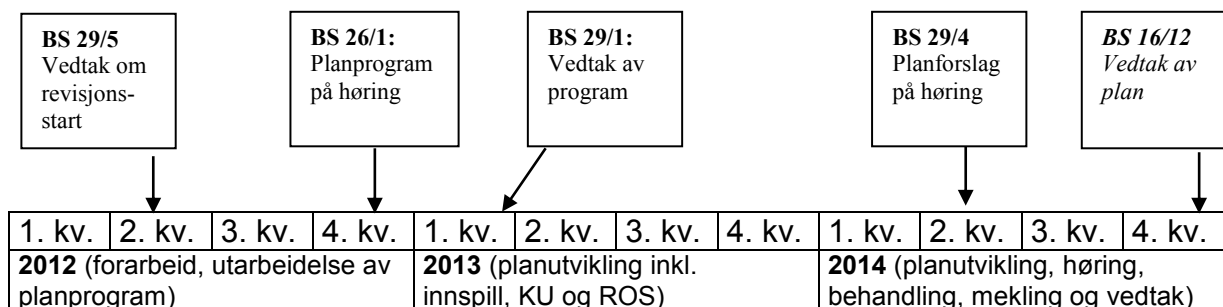
Det tette båndet mellom kommunens *visjon* og langsiktig politikk ved koblingen av *mål - strategier og tiltak* fastholdes i denne revisjonen.

Den reviderte Kommuneplan for Sandnes 2015-2030 består av følgende dokumenter:

- "Sandnes – i sentrum for framtiden", kommuneplanens samfunnsdel
- Kommuneplanens arealdel (kart og juridisk bindende bestemmelser samt retningslinjer)
- Miljøplan for Sandnes 2015-2030

Med grunnlag i godkjent planprogram har arbeidet vært organisert med stor faglig bredde. Hvert tema i planen har hatt sin prosjektleder og arbeidsgruppe, og prosjektledere og kommuneledelse har hatt jevnlige møter. Dialogmøter med regionale myndigheter er avholdt. Barn og unges medvirkning i planutformingen er redegjort for i kapittel 2.

Planprosessen har vært slik:

Viktige nasjonale føringer for den kommunale planleggingen

Regjeringen har ved Kgl Resolusjon av juni 2011 sammenstilt de nasjonale forventningene til den kommunale areal- og samfunnsplanleggingen. Dette er grunnlaget for kommunens utarbeidede Planstrategi for 2012-2015 jfr PBL § 10-1, vedtatt av bystyret 23.10.2012.

Planstrategien viser kommuneplanarbeidets formål og ramme, samt viktige fakta og utviklingstrekk som arbeidet skal bygge på. I planstrategien beskrives videre hvordan Sandnes søker å møte de nasjonale forventningene. Sentralt grunnlag for strategier er kommunens medlemskap i Fremtidens byer med fokus på fremtidsrettede klima- og energiløsninger. De nasjonale forventningene er gjennomgripende tema i denne kommuneplanrevisjonen.

Nasjonale forventninger (oppsummert):

Fremtidens byer - klima og energi

Konkrete kriterier er utarbeidet med grunnlag i kommunens medlemskap i Framtidens byer. Disse ligger til grunn i planløsninger for fremtidsrettet areal/transportløsninger. For å følge opp statlige retningslinjer for klima og energiplanlegging revideres klima og energiplanen slik at resultatet koordineres med revisjon av kommuneplan. Det utarbeides også en ny kommunedelplan for landbruk i tråd med overordnede føringer for reduksjon og opptak av CO₂.

By- og tettstedsutvikling

Det forventes at kommunene tilrettelegger for miljøvennlig transport, inkludert tiltak som begrenser biltrafikk i byene. Fortetting skal først og fremst foregå rundt kollektivknutepunkter og langs hovedkollektivåre for å hindre byspredning og nedbygging av viktig landbruks-, natur- og friluftsområder. I arbeidet med kommuneplan 2015 er det lagt til grunn en byutviklingsretning som bygger opp under fortetting langs trase for høyverdig kollektiv. I tillegg er arealdelen oppdatert ihht. Regionalplan for Jæren og KVVU for transportsystemet på Jæren. Sandnes øst planutvikles med grunnlag i et høyverdig kollektivtransportsystem og viser løsninger for en sunn byutvikling der også prinsippene i Framtidens byer er fremtredende.

Samferdsel og infrastruktur

Krav til klima- og miljøvennlige areal og transportløsninger møtes gjennom oppdatering ihht. ny Regionalplan samt KVVU for transportsystemet på Jæren. KDP aktive Sandnes og KDP Sentrum- Vatnekrossen fullføres innen 2015. Nasjonal transportplan legger føringer på hvilke prosjekt som kan gjennomføres og Sandnes ønsker å være offensive ift å hente ut miljøgevinsten ved gode samferdselsløsninger.

Verdiskaping og næringsutvikling

Kommunene forventes å tilrettelegge for et balansert næringsliv, herunder landbruk og landbruksbasert foredlingsvirksomhet. Dybdeområdet Næring og kultur i kommuneplanen er revidert. I tillegg utarbeides ny KDP Landbruk som brukes i revisjon av kommuneplan.

Natur, kulturmiljø og landskap

Kommunene forventes å ta hensyn til landbruksarealer og kulturlandskap i sin planlegging. Oppdaterte data på biologisk mangfold og verdikartlegging av jordbruksjord i Sandnes er

brukt i revisjon av Miljøplan og som innspill til revisjon av kommuneplan. Kart- og datagrunnlag fra KDP Landbruk er benyttet i kommuneplan. I utforming av strategi for fritidsbebyggelse har en hatt særlig fokus på miljøbasert utbygging.

Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

Kommunene forventes i sin planlegging å aktivt fremme folkehelsen. Oppdatert kunnskap og data bestilles fra Folkehelseinstituttet, SSB og internt i kommunen og en sammenstilt analyse legger grunnlag for innarbeidelse i kommuneplanen. Erfaring og kunnskap fra pågående pilotprosjekt for universell utforming er benyttet i revisjon av kommuneplan. Støykart er oppdatert ihht. regional støykartlegging og egen utredning om håndtering av støy fra forsvarets virksomhet i Sandnes øst.

Overordnede styringsdokumenter og føringer

Under er listet opp noen av de mest sentrale og overordnede styringsdokumentene og føringer, samt pågående plan- og utredningsarbeider som får direkte betydning for hele kommuneplanrevisjonen. Dette kommer i tillegg til Planstrategi 2012-2015. Oversikten er ikke uttømmende.

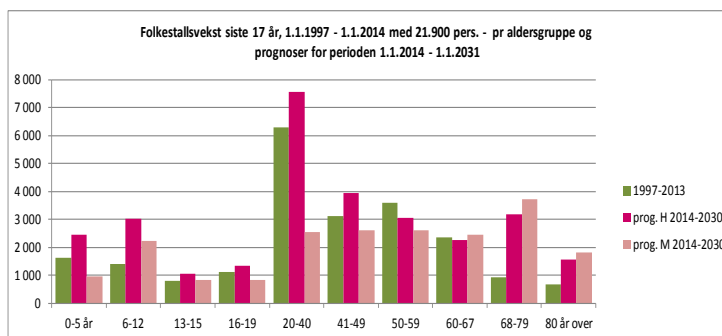
- St.meld. nr 34 (2006-07) og nr 21 (2011-2012) Norsk klimapolitikk
- St.meld. nr.16 (2002-2003) Resept for et sunnere Norge (Folkehelsemeldingen)
- St.meld. nr. 23 (2001-02) Bedre miljø i byer og tettsteder
- St.melding nr 16 (2004-05) Leve med kulturminner
- St. meld. nr 47 (2008-09) " Samhandlingsreform Rett behandling – på rett sted – til rett tid".
- St.meld. nr. 9 (2011-2012) Landbruks- og matpolitikken «Velkommen til bords»
- St.meld. nr. 29 (2011-2012) Samfunns-sikkerhet
- RPR Barns rettigheter
- H-2275 Inntektssystemet 2013
- FDP- J/Regionalplan Jæren
- Interkom.KDP - Bybåndet sørKDP Sykkeltstamvei Sandnes-Stvg., pågår
- Regionalplan for Næringsutvikling
- Strategisk regionale næringsområder
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging(kgl.res.24.06.11)
- KVV nord Jæren 2009, tillegg 2012
- Regional planstrategi 2012-2015,
- FM/RFK sine uttalelse, forrige kommuneplanrevisjon
- Regionale føringer – FINK
- FDP Universell utforming
- Energi- og klima - handlingsplan
- Fremtidens byer – handlingsprogram
- Kom.plan Sandnes 2011-2025
- Miljøplan Sandnes 2011-2025
- KDP Aktive Sandnes
- KDP Vel bevart i Sandnes
- Utv.program Sandnes øst, april 2010
- Vedtatt Mangfoldsplan for Sandnes
- Planstrategi 2011-15, av 23.10.12
- KDP Kultur 2010- 2020
- Beredskapsplan for Sandnes
- Vedtatte fagplaner i Sandnes 23.10.12
- Plan for barnehageutbygging, Bolig-Sosial handlingsplan, Skolebyggprogr.
- Rusmiddelpolitisk handlingsplan
- Mandat for revisjon av plan for integrering og mangfold i Sandnes

Plangrunnlag

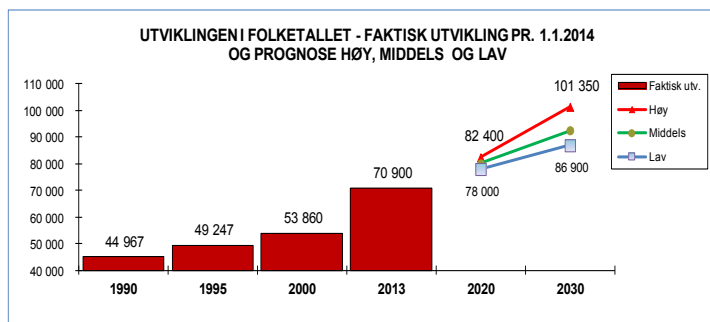
Demografi og tjenester

Sandnes kommune har siden 1970-tallet hatt en betydelig årlig folkevekst, gjennomsnittlig 3,2 %. Siden 1997 (siste 17 årene) har antall innbyggere økt med 21.900 (44 %). Om lag 30 % av innbyggerne er under 19 år. I denne perioden er 23 % av veksten kommet i gruppen under 19 år. I samme periode har 7 % av veksten kommet i gruppen over 80 år. Prognoser for planperioden viser et utviklingsbildet som fortsetter i perioden

mot 2030 (neste 17 årene), når det gjelder aldersgruppen 0-19 år. I siste halvdel av perioden vises i imidlertid en klar endring ved at over 20 % av veksten kan komme i gruppen over 80 år. Omsorgsplan mot 2030 for Sandnes tar opp forventet eldrebølge og behov som følge av den i Sandnes utover i denne planperioden.

Den demografiske utviklingen har direkte konsekvenser for den kommunale tjeneste-produksjonen, både mht. flere brukere, behov for utvidelser/ nye bygg og anlegg. Med grunnlag i kommuneplanens prioriterte arealstrategi, er målrettet styring av utbyggingspolitikken mht.

boligsammensetningen, utbyggingstempoet og grad av samtidighet av utbygging i kommunene er alle tre, nødvendige styringsparametre. Dette for å kunne oppnå god gjennomføring av kommuneplan og sikre god sammenheng mellom utbygging og de kommunale tjenester, i samsvar med kommunens økonomiske evner.

Boligpolitikk

Arealstrategien i kommuneplanen legger til grunn målet om en jevn årlig boligproduksjon på om lag 700 boliger i løpet av planperioden og planprinsippet om tilførsel av ny boligbebyggelse i alle bydelene/område fastholdes. Det arealstrategiske grepet i denne kommuneplanen er å konsentrere ny vekst om prioritert byakse for høyverdig kollektivtrase (bussvei 2020) Forus/Lura – Sandnes sentrum – Sandnes øst, med Vatnekrossen som første fase av byutviklingsretningen Sandnes øst. Byutvikling i kollektivaksene er et premiss for å bygge videre opp under styrking av kollektivtransporttilbudet og målet om endret reisemiddelfordeling. Videre er det en forutsetning for senere realisering av hele byutviklingsaksen Sandnes øst at fremtidig byvekst nå rettes inn mot denne aksen. I Sandnes sør/sørøst prioriteres transformasjon og ny vekst innenfor de definerte hovedkollektivaksene. I tillegg prioriteres byutvikling langs Jærbanens togstopp i bybåndaksen. I Hommersåk og i de mindre tettstedene prioriteres moderat vekst,

gjeldende måltall for årlig boligproduksjon videreføres for disse områdene og gjeldende kommuneplan har fortsatt tilgjengelige arealreserver.

Å skape løsninger for utbygging ved å bruke den eksisterende sosiale infrastrukturen er nødvendig for at kommunen skal kunne følge opp med velferdstjenester. Betydningen av samordnet areal-transport-sosial infrastruktur er derfor videreført og utviklet som planpremiss i kommuneplanen, gjennom forslaget til arealdel med plankart og bestemmelser samt strategier som fremgår av samfunnsdelen. Tilsvarende videreføres premisset om en fortsatt satsing på en boligsosial utbyggingspolitikk i Sandnes kommune.

Miljø og folkehelse

Kommunen har utarbeidet en egen miljø- og folkehelseprofil for Sandnes. Profilen er et ledd i kommunens arbeid med å skaffe oversikt over status i kommunen og i arbeidet med å identifisere viktige faktorer som påvirker miljø og folkehelse i Sandnes. Det vises til Folkehelselovens § 5, og til WHO sunne byer vilkår om å utarbeide en egen Sunnhetsprofil (Health Profile).

Foruten kommunens egne data omfatter Miljø- og folkehelseprofilen data fra blant annet: Folkehelseprofil for Sandnes 2014 (Folkehelseinstituttet), Ungdataundersøkelsen 2013, Sentio borgerundersøkelse 2012 og Framtidens byer.

Noen hovedfunn for miljø og folkehelse i Sandnes:

Befolkning

- 30 % av befolkningen er under 20 år - dette er høyere enn for landet forøvrig
- 18 % av befolkningen er innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre – dette er høyere enn for landet

Sentrale samfunnsindikatorer

- 62 % av innbyggerne er tilfreds med kommunens tjenester – dette er mer enn for norske storbyer samlet
- Sandnes har en stor og meget aktiv frivillig sektor

Miljøforhold

- Offentlig drikkevann har god hygienisk kvalitet
- 66 % av samlet jordbruksareal har et ekstra vern i forhold til utbygging
- 88 % av innbyggerne er tilfreds med natur- og friluftsliv
- 87 % av innbyggerne sorterer avfallet
- Ca 1900 boliger ligger i rød sone for trafikkstøy eller skytebanestøy.

Livsvilkår

Helsetjenesten

- Andelen innbyggere som er tilfreds med helsetjenesten og eldre omsorgstjenesten er noe lavere enn for andre storbyer.

Utdanning

- Frafallet fra videregående skole er 25 %, dette er som for landet ellers

Boligforhold

- Antall bostedsløse i Sandnes er 200

Tilgang til tur- og rekreasjonsområder

- 9 av 12 bydeler har turløyper spesielt tilrettelagt for folk med nedsatt funksjonsevne
- Ca 80 % av befolkningen har tilgang til større turområde innen 500 m fra egen bolig

Mobilitet - offentlig transport–

- Sykkelandel 5,3 %
- Det er tilrettelagt sykkelveger fra bydelene til sentrum
- Kollektivandel - buss/tog/båt ca 6,6 %
- Tilfredsheten med kollektivtilbudet er lavere enn for andre storbyer

Sosiale forhold

- Trivsel i skolen (10. klasse) er noe lavere enn for landet som helhet
- 7 % har lav inntekt, dette er lavere enn gjennomsnittet for landet
- Inntektsulikhet P90/P10 er 2,7 %, dette er høyere enn for landet
- 12 % er barn av enslige forsørgere, dette er lavere enn for landet

Helseforhold

- Antall nye tilfeller tykk- og endetarmskreft er noe høyere enn for landet

Den sosiale gradienten. Mennesker med god utdanning og god økonomi er friskere og lever lengre enn mennesker med lav utdanning og dårlig økonomi.

Tidlig barndom. En god start i livet krever støtte til mor og barn. "En god barndom varer hele livet"

Sosial utstøting. Livet er kort der livskvaliteten er dårlig. Fattigdom, sosial utstøting og diskriminering forårsaker motgang og koster menneskeliv.

Arbeid. Stress på arbeidsplassen øker risikoen for sykdom. Mennesker som har kontroll på arbeidet sitt har bedre helse.

Arbeidsledighet. Trygge arbeidsplasser gir bedre helse, livskvalitet og tilfredshet med jobben. Høyere grad av arbeidsledighet forårsaker mer sykdom og for tidlig død.

Sosial støtte. Vennskap, gode sosiale relasjoner og sterke støttende nettverk fremmer helsen i hjemmet, på jobben og i samfunnet.

Transport. Sunn transport innebærer mindre bilkjøring, mer gange og sykling, støttet opp av mer offentlig transport.

Visjon

Sandnes kommune har mange særtrekk som gir grunn til å se framover med glød og optimisme. Dette var utgangspunkt for arbeidet i 2007 med utviklingen av kommunens visjon, etterfulgt av utforming av kommunens hovedmål og strategier.

Sandnes - i sentrum for framtiden! Romslig, modig og sunn

Sandnes – i sentrum for framtiden er den posisjonen vi ønsker og det vi strekker oss etter. De tre verdiene knyttet til visjonen: Romslig, modig og sunn, er de kvaliteter som skal være med å gi utviklingen farge og retning, og prege vår ferd mot framtiden.

- I det *romslige* ligger mangfold, toleranse og generøsitet.
- Det *modige* indikerer at vi må våge å ta modige grep og være ambisiøse.
- Det *sunne* bygger på bærekraftbegrepet med fokus på helse, miljø og trivsel.

Bruk av visjonen

Kommunens oppgaveløsning gjennom kommuneplan og virksomhetsplaner	Organisasjon og intern samhandling (arbeidsmåte)	Kommunikasjon og profilbygging
Ut fra visjonen avledes kommunes mål i kommuneplanperioden. For hvert mål er det utformet strategier og tiltak som skal ligge til grunn for å realisere visjonen og målene.	Internt jobbes det med utviklingen av organisasjonen Sandnes kommune i tråd med visjonen. Bla.gjennom Arbeidsgiverstrategien, Mangfoldsplanen og Digital strategi	Visjon og verdiene skal bidra til at Sandnes sett utenfra oppleves som en attraktiv og spennende kommune både for potensielle innbyggere/arbeidstakere, nærings-/kulturliv og offentlige myndigheter.

Kommunens gjeldende hovedmål med tilhørende strategier ble utviklet i 2007. Disse, sammen med delmålene som fremgår i kommuneplanens samfunnsdel opprettholdes i planperioden.

Sandnes kommune vil være:

1. tilgjengelig og lydhør med tillit hos brukere og næringsliv

- 1.1 Vi inviterer til dialog med brukere, innbyggere, næringsliv og eksterne fagmiljø i oppgaveløsning og utvikling
- 1.2 Vi er kreative og nyskapende i utvikling av tjenester og styringssystemer

2. en offensiv og fremtidsrettet samfunnsutvikler

- 2.1 Vi skaper forutsetninger for Sandnes som en attraktiv forretningsadresse
- 2.2 Vi fremmer Sandnes sentrum som arena for kunnskapsbaserte og kulturrelaterte virksomheter
- 2.3 Vi har livskraftige bydeler med variert boligbygging og sunne oppvekstvilkår

3. en utfordrende arbeidsplass med ansvarsbevisste og kompetente medarbeidere

- 3.1 Vi legger til rette for faglig utvikling og kompetansestyrking
- 3.2 Vi har handlekraftige og modige ledere
- 3.3 Vi har en kultur for tverrfaglig samspill og informasjonsdeling

4. en handlekraftig og langsiktig forvalter av ressurser og miljø

- 4.1 Vi har tydelige prioriteringer og god styring av ressursbruken
- 4.2 Vi skal ha en forsvarlig økonomiforvaltning som legger til rette for fremtiden
- 4.3 Vi fremmer inkludering og mangfold på våre arbeidsplasser

2. Barn og unges innspill til kommuneplanen

Sandnes er en ung by med en ung befolkning. Nesten 30 % av befolkningen er under 19 år. I planutviklingsfasen har barn og unge hatt en sentral rolle. Ungdomsrådet har deltatt i et fremtidsverksted og gitt innspill på hva som skaper gode bymiljø. Resultatene er blitt presentert for politikere og presse. Representanter for ungdommene ble også invitert inn i Sunn by – forum og gitt anledning til å utdype sine viktigste innspill. Hovedbudskapet ble til slutt oppsummert i tale til Barn- og unges bystyre(BUBS) og videreformidlet som innspill til revisjon av kommuneplanen. Innspillene er lagt til grunn for revisjon av kapittel 2 *Barn og unges innspill*, og brukt som inspirasjon i revisjonen av øvrige deler av samfunnsdelen (ikke juridisk bindende) av kommuneplanen.

Barn og unge mener:

"Barn og unge ønsker at Sandnes i fremtiden skal bli en grønn by full av glade innbyggere."

Birthe Wathne(varaordfører BUBS), tale 21.11.13

I revisjon av kommuneplanen er barn og unge blitt utfordret særskilt på hva de mener skaper trygghet, trivsel og opplevelser i et bymiljø. Gjennom kreative prosesser på et fremtidsverksted ble det jobbet med både verdier og konkrete tiltak for å gjøre Sandnes til en enda bedre by å bo i. Resultatet fra verkstedsarbeidet gikk både på praktiske/konkrete tiltak, men også en tydeliggjøring av hvilke verdier barn og unge mener bør prege byutviklingen i Sandnes i de kommende årene. Barn og unge er opptatt av det grønne, miljøet, aktiviteter og tilbud. Men også hvordan samfunnsplanleggingen legger til rette for gode relasjoner mellom byens innbyggere. Integrering og like muligheter for alle er eksempel på viktige verdier som blir løftet frem.

Med utgangspunkt i hva som skaper *trygghet*, *trivsel* og *opplevelser* i et bymiljø, ble følgende stikkord prioritert av ungdommene:

Trivsel: grønnere by, badeland, liv i gatene, universell utforming, treningssenter tilpasset unge, billigere kollektivtransport

Trygghet: bedre belysning, tydeligere natteravner, hyggelig politi, rene og åpne plasser

Opplevelser: konserter, bystrand, fritidstilbud m/vakter utenfor, fellesaktiviteter for alle

Ungdom fikk også oppgave med å utforme konkrete byrom etter disse verdiene. Disse skissene ble oversendt Plan som innspill til fremtidig planlegging av områdene.

Gjennomgående er ønsket om flere grønne arealer, åpne møteplasser og tilrettelegging for allsidig aktivitet i sentrumsområdene.

De unges framtidsvisjoner og innspill til hvordan Sandnes bør utvikle seg i framtiden: Innspill fra workshop, Sunn by- forum og BUBS (oppsummert).

Deltakelse

Sandnes er en by med en ung befolkning. Da er det fint at barn og unge får ha en sentral rolle i kommuneplanutviklingsfasen. Barn og unge har mange innspill på hva de mener kan bli bedre i Sandnes.

Den grønne byen

For å oppnå bedre trivsel er natur et sentralt stikkord. Å spre grønn glede over det urbane vil øke trivselen. Ønsket er at Sandnes skal være full av grønne områder, turstier og uteområder tilrettelagt for aktivitet. Barnas By har blitt arrangert i flere år, blant annet med en bypark. Dette har vært en kjempesuksess. Ruten og Langgata er viktig områder å ta tak i.

"Grønne områder og parker i sentrum og i bydelene skaper trivsel og gode opplevelser. Sentrum bør utvikles som "barnas by". Badestrand i Luravika vil gi byen et positivt løft."

Den aktive byen

Å arrangere felles aktiviteter vil gi en mer sammensveiset og aktiv befolkning. Aktiviteter kan være festivaler, konserter og arrangementer i alle slags kategorier.

"Trygghet skapes gjennom mangfold og tilbud som inkluderer flere generasjoner."

Den inkluderende byen

For at alle skal trives, er det viktig at alle føler seg inkludert. Integrering handler om at alle skal ha muligheten til å bli inkludert i samfunnet. At vi skal lære oss å tilpasse hverandre, tross kultur og bakgrunn. Samtidig handler dette også om universell utforming, om å tilrettelegge byen for alle, uansett om man er blind eller sitter i rullestol. For å oppnå økt trivsel, er det viktig at mulighetene er der for alle. Dette henger sammen med verdiene til byen; romslig (plass til alle), modig(tørre å stå fram) og sunn (aktiviteter).

"Tilbudene må lokaliseres slik at alle får tilgang til et eller flere av disse."

Sykkkelbyen

Sykkelmuligheter må prioriteres slik at identiteten vår som sykkelby blir beholdt, men også for aktivitetens og miljøet skyld. Kollektivtransport er spesielt viktig for ungdommer. Og dersom Sandnes by ønsker at innbyggerne skal benytte buss- og togtilbudene, må prisene settes ned og rutinene bli skjerpet.

"Mindre biltrafikk i sentrum gjennom bevisst parkeringspolitikk og god tilrettelegging for sykling og gange er viktig."

Den trygge byen

Belysning er et kjempeviktig tiltak for å gjøre sentrum til et trygt sted å ferdes ved å redusere frykt og kriminalitet. Vi trenger åpne, oversiktlige, lyse områder hvor folk hele tiden oppholder seg, nettopp fordi de trives. I tillegg trengs politi og natteravner som er synlige i og rundt sentrum.

"Mye med Sandnes er bra, men ting kan fremdeles bli bedre. At mulighetene er åpne og at samfunnet er tilpasset alle, er viktig for at man skal trives. Belysning, åpne områder og synlige natteravner og politi er viktig for tryggheten. Er sentrum en fin plass å være, vil det alltid være mange folk og tryggere for de som oppholder seg der. En grønn by fullt av glade innbyggere er hva barn og unge ønsker for Sandnes i framtiden."

Birthe Wathne(varaordfører BUBS), avsluttende kommentar i tale til BUBS 21.11.13.

3. Dybdeområder

Innledning

Kommuneplanen skal og vil måtte omhandle mange og omfattende sider ved kommunens utvikling og virksomhet. For å kunne rette tilstrekkelig fokus på de viktigste forhold vedtok bystyret ved oppstart av gjeldende kommuneplan 2007-2020 å belyse disse som dybdeområder. Følgende dybdeområder ble valgt:

- Folkehelse trivsel og miljø – Sandnes som en sunn by for alle
- Næring og kultur
- Sentrumsutviklingen

Bystyret har vedtatt at de tre valgte dybdeområdene beholdes i denne begrensede revisjonen. Hver for seg vil disse områdene også i denne planperioden være av stor betydning for samfunnsutviklingen både i Sandnes og regionalt. Felles for dybdeområdene er at de har en kompleksitet som krever god koordinering av vurderinger og tiltak på tvers av tjenesteområdene. Innenfor hvert av dybdeområdene er det således gjennomført drøftinger med hensyn til behovet for ajourføring og oppdatering.

På samme måten som i de øvrige kapitlene i samfunnsdelen (Kommunale tjenester og bolig, Arealstrategi og Sandnes øst) vil ansvarlig enhet for tiltakene som fremmes i dybdeområdene bli påført ved endelig fremleggelse av kommuneplanen for bystyret. På det tidspunktet vil også prioriteringer av tiltakene være gjort, ved at de tiltak som særlig krever innsats i den første 4-årsperioden av kommuneplanen merkes. Disse vil da følges opp med ytterligere konkretisering i neste økonomiplan.

Gjennomføringen av tiltakene i dybdeområdene vil måtte strekke seg over flere økonomiplan- perioder. Dette på bakgrunn av at endringer som ønskes oppnådd både krever til dels større plan- og utredningsprosesser og fordi flere av tiltakene er avhengig av samarbeid med andre aktører. Det gjelder f.eks systematisk arbeid for å nå målene satt ihht. forpliktelsene kommunen har som medlem av WHO og Framtidens byer, utviklingen av nye regionale næringsområder som Vagle og gjennomføringen av områdereguleringer i Sandnes sentrum, herunder opparbeidelse av byrommet på Ruten og Storånaparken. Selv om resultateffektene kan ligge noe frem i tid, er strategiene og tiltakene sentrale styringsredskaper for å holde fokuset mot de målene som er satt.

Folkehelse, trivsel og miljø – Sandnes som en sunn by for alle

Bærekraftig utvikling og helse (fysisk og psykisk helse) for alle er overordnede mål for kommunens arbeid. Dette betyr en langsiktig holdbar utvikling miljømessig, sosialt og økonomisk, og at *alle* i Sandnes skal ha gode og likeverdige livsvilkår. Som medlem av Verdens helseorganisasjons europeiske nettverk av sunne byer og med utgangspunkt i nasjonal politikk (plan- og bygningsloven, folkehelseloven m.fl.) skal kommunen forankre dette arbeidet i strategiske planer og styringsdokumenter og gjøre det gjeldende for alle deler av virksomheten. Sunn by er en betegnelse for summen av kommunens arbeid med å fremme folkehelse, trivsel og miljø.

Barn og unge mener:

Grønne områder og parker i sentrum og i bydelene skaper trivsel og gode opplevelser. Mindre biltrafikk i sentrum gjennom bevisst parkeringspolitikk og god tilrettelegging for sykling og gange er viktig.

Visjon:

- *"Sandnes i sentrum for framtiden! Romslig, modig og sunn"*

Romslighet innebærer bl.a. at alle i Sandnes skal inkluderes i fellesskapet og gis likeverdige muligheter for god livskvalitet og helse.

Modig betyr å gjøre fremtidsrettede og langsiktige valg for å sikre fremtidige generasjoner gode vilkår i Sandnes.

Sunn betyr at Sandnes skal være en by for alle, der fysisk og psykisk helse, trivsel og miljø skal vektlegges i all tjenesteyting og byutvikling.

Hovedmål for arbeidet med folkehelse, trivsel og miljø:

Sandnes vil være

- *et bærekraftig samfunn*
- *et samfunn med gode og likeverdige livsvilkår for alle*

Sentralt lovverk for miljø og folkehelse

Hovedlovgrunnlag	Andre viktig lovgrunnlag
<u>Kommunelovens § 1:</u> "Formålet med kommuneloven er å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt folkestyre, og for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale fellesinteressene innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling". <u>Plan- og bygningsloven § 1:</u> "Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Prinsippet om universell utforming skal integreres i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene". <u>Folkehelseloven § 1.</u> Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. <u>Naturmangfoldsloven § 1.</u> Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel nå og i fremtiden, ...	- Forvaltningsloven - Vassdragsloven - Kulturminnevernloven - Jordloven - Forurensningsloven - Friluftsløven - Helse- og omsorgsloven - Opplæringsloven - Arbeidsmiljøloven - Barnehageloven - Miljøinformasjonsloven - Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven - Kulturloven - Barnevernloven - Lov om sosiale tjenester

Grunnleggende prinsipper for arbeidet med folkehelse, trivsel og miljø:

Rettferdighet og likebehandling

Kommunen skal tilby sine tjenester og tilrettelegge byutviklingen, slik at *alle* oppfatter at de har likeverdige muligheter for gode livsvilkår. Rettferdighet og likebehandling betyr likeverdig tilgang og kvalitet i de kommunale tjenestene uavhengig av geografisk område, alder, kjønn, funksjonsdyktighet, sosial bakgrunn, etnisk bakgrunn, seksuell legning mv.

Langsiktighet, samarbeid, medvirkning og solidaritet

Utvikling av god miljøstandard, gode lokalsamfunn og trygge nærmiljøer forutsetter innbyggernes deltakelse og medvirkning. Kommunen skal være en pådriver for å tilrettelegge for mobilisering og samarbeid mellom og med innbyggerne. Erfaringsutveksling og samarbeid med lokalsamfunn i andre land og kulturer er viktig for utvikling av demokratiene og for fordeling av goder.

Strategiske og overordnede forhold

Sosiale ulikheter

Mennesker med god utdanning og god økonomi har bedre helse enn mennesker med lav utdanning og dårlig økonomi. Forventet levealder er kortere og de fleste sykdommer vanligere jo lengre ned på den sosiale rangstigen man kommer i et hvert samfunn. Dette kalles *den sosiale gradienten*. Det vises her til kap. 1 Levekår som bl.a. omhandler innbyrdes ulikheter mellom distriktene i Sandnes.

”Harde fakta” er en publikasjon som dokumenterer sammenhengene mellom sosiale ulikheter og helse og som angir hvordan ulikhetene kan reduseres og forebygges. (Norsk utgave av “Social determinants of health -The solid facts, WHO 2003”).

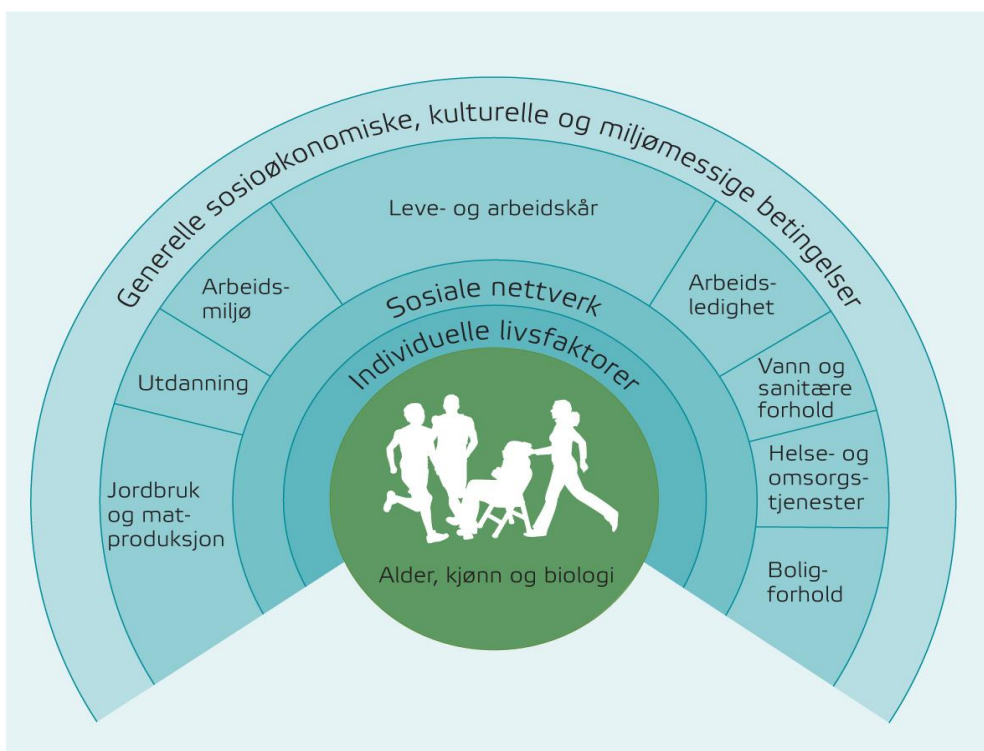
Jfr. www.sunnby.no – viktige dokumenter.

Barn og unges ønsker

I kapittel 2 er det lagt frem en oppsummering fra arbeidet i Framtidsverkstedet og Barn- og unges bystyre 2010 og tilsvarende i 2013. Barn og unges meninger har vært et viktig grunnlag for utarbeidelsen av kommuneplanen.

Faktorer som påvirker helsen

Figuren illustrerer sammenhengene mellom ulike faktorer som er avgjørende for helse. Figuren skal leses både horisontalt og vertikalt. Dette innebærer at det må være samsvar og sammenheng mellom forhold og politikk og praksis på alle nivåer og i hele bredden. For kommunen betyr dette at det må være samsvar og sammenheng mellom kommuneplan, økonomiplan, område- og detaljregulering og konkrete handlingsplaner og tjenester innenfor de enkelte tjenesteområdene.

Figur 1 Sammenheng mellom helse, livsstil, livsvilkår og miljø

- *Strategier for samfunnsutvikling* (ytre sektor) omfatter alle deler av kommuneplanens samfunnsdel, miljøplanen og økonomiplanen. I tillegg kommer grunnleggende samfunnsmessige forhold som lokaldemokrati, lover og regler, og innbyggernes rettigheter og plikter.
- *Livsvilkår* (nest ytterste sektor) omfatter en rekke forhold som kommunen påvirker gjennom sitt arbeid med byutvikling, arealplan og tjenesteyting. Her bidrar samtlige tjenesteområder i kommunen og grunnleggende forutsetninger legges i område- og detaljreguleringsplaner.
- *Livsstil* (sosiale nettverk og individuell livsstil) er innbyggernes eget hovedansvar. I tillegg har alle tjenesteområdene store muligheter til bidra for å fremme gode sosiale møteplasser og sunne livsstiler i befolkningen, gjennom god tilrettelegging, informasjon og holdningsskapende arbeid.

Miljø- og folkehelseprofil i Sandnes

I 2013 har rådmannen arbeidet med en egen profil for miljø og folkehelse i Sandnes. Profilen relaterer seg tematisk til figuren ovenfor. Folkehelseprofilen som Folkehelseinstituttet har utarbeidet for Sandnes i 2013 er fullt ut innarbeidet i tillegg til data fra kommunens egne tjenesteområder og fra ulike undersøkelser og rapporter.

Ny Folkehelselov

Fra og med 1. januar 2012 gjelder den nye folkehelseloven. I denne loven konkretiseres kommunens oppgaver i folkehelsearbeidet. Det presiseres at folkehelsearbeidet er kommunens ansvar og det understrekes at arbeidet skal være overordnet og tverrsektorielt. I Sandnes ses folkehelsearbeidet i sammenheng med arbeidet med miljøvernoppgavene og det helsefremmende arbeidet for alle slik dette er definert i kriteriene for WHO sunne byer og i Helse 2020.

Helse 2020

Helse 2020 er et tverrsektorielt rammeverk for europeisk politikk for å fremme helse og trivsel for alle. Rammeverket er utarbeidet av WHO, men sunn by nettverket har bidratt aktivt til utformingen av rammeverket.

Helse 2020 framholder følgende strategiske mål og ledetråder for arbeidet:

- Rettferdighet og likebehandling og bedre ledelse
- Styrke helse for alle og redusere ulikheter i helse
- Styrke ledelse og brei medvirkning i helsefremmende arbeid
- Livsløpsperspektiv – ”en god barndom varer hele livet”
- Takle de største helseutfordringene ved å forebygging og tidlig intervensjon
- Skape robuste samfunn og støttende miljøer
- Arbeide gjennom partnerskap
- Felles mål og felles ansvar

Vedtatt planstrategi for Sandnes

Planstrategiens kapittel 2 omhandler forventninger og prioriteringer og har egne tabeller i forhold til nasjonale og regionale forventninger. Kommunens utfordringer og prioriteringer i forhold til nasjonale forventninger for Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø. Det vises her til den vedtatte planstrategien.

Kommunens plan for overordnet ROS og beredskap

Sandnes kommune har utarbeidet en helhetlig ROS – analyse som styringsdokument for hele kommunes virksomhet. I tillegg er det utarbeidet en overordnet beredskapsplan for kommunens kriseledelse, begge deler er vedtatt av bystyret (2014). Helhetlig ROS-analyse vil revideres hvert 4. år og overordnet beredskapsplan hvert år.

Hovedmål 1 - Sandnes vil være et bærekraftig samfunn

STRATEGIER OG TILTAK:

Folkehelse. Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Generelle strategier:

- Fremme folkehelse og sosial bærekraft i all tjenesteyting, forvaltning og planlegging.
- Bidra til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter og gjennom samarbeid med frivillig sektor.
- Ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne.
- Være særlig oppmerksom på utviklingstrekk som kan skape og opprettholde sosiale helseforskjeller.
- Delta i Partnerskap for folkehelse, dvs. i samarbeid med fylkeskommunen og frivillige lag og organisasjoner for å fremme folkehelsen i Sandnes.
- Utarbeide et eget handlingsprogram for folkehelse som klargjør og konkretiserer tiltak, ansvar og myndighet for oppfølging. Handlingsprogrammet skal være et grunnlag for økonomiplanarbeidet.

Særlige utfordringer:

- Arbeide for å redusere sosiale ulikheter
- Redusere antall bostedsløse
- Arbeide for økt trivsel i skolen
- Arbeide for å øke andelen som gjennomfører videregående skole
- Forebygge psykiske lidelser, særlig blant unge
- Undersøke årsakene til høyt antall nye forekomster av kreft og iverksette tiltak som kan bidra til å forebygge dette.

Miljøvern. Sandnes kommune skal gjennom bevisst politikk bevare viktige miljøverdier, reparere tidligere miljøskader og tilrettelegge for opplevelse og rekreasjon og læring i naturen.

Miljøplan for Sandnes 2015 – 2030 er styringsdokument for miljøvernarbeidet dvs. kommuneplan for miljøvern. Handlingsplan for energi og klima og Handlingsprogram for Framtidens byer konkretiserer arbeidet med energi og klima.

Generelle strategier og tiltak:

- Kommunen skal forvalte naturressursene, det biologiske mangfoldet, kulturminnene og verdifull landbruksjord på en bærekraftig måte.
- Kommunen skal arbeide for å sikre miljøkvalitet i jord, vann og luft som fremmer god helse og godt miljø.

- Kommunen skal arbeide planmessig med å redusere eksisterende forurensninger i jord, vann og luft til nivåer som ikke er til skade for helse eller miljø.
- Energibruk og klimautslipp skal reduseres til nivåer som ikke bidrar til helse- og miljøskadelige klimaendringer.
- Kommunen skal sikre befolkningen muligheter for helse og trivsel gjennom aktivitet og opplevelse i natur og nærmiljø (urbant friluftsliv).
- Kommunen skal tilpasse byutviklingen og tjenesteytingen til forventede klimaendringer.
- Kommunen skal bruke sjekklisten for vurdering av helse- og miljøkonsekvenser konsekvent, i arbeidet med by- og tjenesteutvikling.
- Kommunen skal bruke miljøsertifisering aktivt som et verktøy for å bidra til god og miljøvennlig drift av private og offentlige virksomheter.

Særlige utfordringer:

- Utbedre skoler og barnehager som har radonkonsentrasjoner over tiltaksgrensen
- Redusere antall boliger med trafikkstøy over 65 dBA (rød sone)
- Legge til rette for økt sykkelandel med prioritet for bydeler hvor sykkelandelen er lavest

"Sunt bymiljø og god bydesign". En sunn by tilbyr fysisk og bygd miljø som fremmer helse, trivsel, trygghet, sosial samhandling, lett mobilitet, stolthet og identitet for alle gjennom:

Generelle strategier og tiltak:

- Sunn byplanlegging, dvs. alltid å ha fokus på den positive effekten god byplanlegging kan ha for helse, trivsel og miljø.
- Vurdere konsekvenser for miljø, helse og sikkerhet i all by- og tjenesteutvikling i samsvar med vedtatte mål og retningslinjer (jf. Miljøplanen Kap. 5.3 og tjenestesjekklista i kommuneplanens dybdeområde for tjenesteyting).
- Arbeide systematisk for å nå målene for "Framtidens byer"
- Utvikle sunne bo- og nærmiljøer for alle i hele kommunen
- Iverksette trygghetsfremmende og kriminalitetsforebyggende tiltak (jf. SLT)
- Legge til rette for tilgjengelighet for alle (jf. egne strategier og bestemmelser)
- Utvikle tjenester som fremmer helse, miljø og trygghet for alle (jf. egen sjekkliste for tjenester)
- Vektlegge viktige helsedeterminanter; bl.a. gode boliger og godt bomiljø, transport og trafikk, muligheter for idrett, mosjon og fritidsaktiviteter (jf figur 1)
- Fremme miljøvennlig transport, gange, sykling, kollektivtransport
- Forebygge uønskede miljø- og helsekonsekvenser pga klimaendringer gjennom klimatilpasninger og god sivil beredskap
- Vektlegge bydesign som fremmer gode sosiale og fysiske miljøer, miljøvennlig transport, gjennom bevisst bruk av byens særegenheter og kulturelle fortrinn.
- Støtte kulturelle aktiviteter som fremmer kreativitet og livsglede.

Særlige utfordringer:

- Sikre at vedtatte mål og strategier for miljø, folkehelse og trivsel blir forsvarlig ivaretatt i forhold til store krav til effektiv og rask utbygging.

Hovedmål 2 - Sandnes vil være et samfunn med gode og likeverdige livsvilkår for *alle*

STRATEGIER OG TILTAK:

Legge til rette for rettferdighet og likebehandling for alle i hele kommunen, og redusere ulikheter i helse basert på kunnskap om lokale forhold
(jf. prinsipper for arbeidet i innledningen)

Generelle strategier

- Gjennom bevisst samfunnsutvikling; legge til rette for likeverdige livsvilkår for alle.
- Gjennom kommunens tjenesteyting; arbeide for å redusere eksisterende ulikheter i helse og forebygge nye ulikheter

Universell utforming

Fysiske omgivelser som ikke stenger noen ute er en viktig for at alle kan delta og få felles opplevelser som skaper tilhørighet og tilknytning til byen. Sandnes kommune vil derfor satse på universell utforming som en strategi for å utvikle en by der hele befolkningen skal ha likestilte muligheter for livsutfoldelse og samfunnsdeltakelse. Universell utforming er også en indikator på moderne byutvikling preget av mangfold og inkludering. Følgende tiltak vil bidra til å nå målene:

- Nye områder og bygninger skal gjøres tilgjengelige og utføres med universell utforming i henhold til gjeldende lovverk og forskrift, samt kommuneplanens bestemmelser
- Tilstrebe å legge til rette for at eksisterende bygg rettet mot allmenheten, kulturbygg og verna bygg, er tilgjengelige for alle
- Planlegge ny infrastruktur etter prinsippene for universell utforming og digital strategi
- Integre universell utforming som en del av undervisningen i Sandnes-skolen
- Være en pådriver i arbeidet med tilgjengelighet for alle gjennom bl.a. deltakelse i pilotprosjektet for universell utforming i Rogaland
- Utvikle og følge opp et Handlingsprogram for universell utforming i Sandnes. Handlingsprogrammet skal beskrive ansvar, oppgavefordeling og framdrift i alle tjenestekområdene. Handlingsprogrammet skal revideres hvert 4. år.

Støttende og omsorgsfulle miljøer. Sandnes skal framfor alt være en by for alle sine innbyggere, inkluderende, støttende, imøtekommende til innbyggernes ulike behov og forventninger

Sunn oppvekst, dvs gode oppvekstvilkår for alle barn og unge i Sandnes.

Generelle strategier og tiltak:

- Sikre gode helsetjenester for barn og unge
- Legge til rette gode skoler og barnehager for alle
- Legge til rette for et mangfold av kultur- og fritidsopplevelser for barn og unge
- Skape gode nærmiljøer for alle barn og unge i hele kommunen
- Støtte foreldre i foreldrerollen
- Skape møteplasser og gode opplevelser for barn og unge i Sandnes sentrum.
- Fortsette å utvikle det kriminalitetsforebyggende arbeidet for barn og unge (jfr. SLT-samarbeidet)

- Ha fokus på inkludering, mestring og god voksenkontakt på arenaer for barn og unge
- Gi barn og unge mulighet for reell deltakelse i demokratiske prosesser (jfr. bl.a. barn og unges bystyre, elevråd, ungdomsråd)
- Gi barn og unge i Sandnes mulighet for økt deltakelse i internasjonalt samarbeid for utvidet global bevissthet og forståelse
- Legge til rette møteplasser for barn og unge som er politisk og religiøst nøytrale.
- Utnytte bibliotekene som gratis arena for kunnskapsinnhenting og utjevning av digitalt gap

Sunn aldring, dvs. at eldre skal ha muligheter til en sunn, trygg og sosialt deltakende livsstil.

- Sikre medvirkning fra eldre i planlegging og tjenesteutviklingen, bl.a. gjennom Eldrerådet.
- Sikre kunnskap om de eldres livsvilkår.
- Legge til rette for trygge bo-områder og et trygt sentrum
- Legge til rette for at eldre får tilgang til informasjon gjennom opplæring i bruk av nye media og gjennom informasjon på offentlige steder og gjennom ulike kanaler.
- Praktisere en boligpolitikk som er basert på universell utforming
- Kollektivtransport skal bygges ut i takt med boligbyggingen
- Legge til rette for grøntstruktur i nærheten av boligområdene (Jfr. bl.a. areal- og avstandsnormer for turdrag i nærmiljøene)
- Møtesteder i *alle* bydeler gjennom tilrettelegging for flerbruksløsninger som gir muligheter for å møtes på tvers av generasjoner
- Sikre at det er møtesteder for eldre som er politisk og religiøst nøytrale
- Støtte opp om og samarbeide med frivillige lag og organisasjoner i deres aktiviteter for eldre
- Bidra til at eldre kan bo i egen bolig lengst mulig
- Utvikle bomiljø på tvers av generasjoner
- Utvikle og legge til rette for den kulturelle spaserstokken
- Legge til rette for en aktiv og deltakende livsstil for eldre
- Legge til rette for at eldre kan benytte og utføre tjenester på internett

Sunn integrering, dvs. at alle innbyggere i Sandnes, med annen etnisk bakgrunn (nedenfor kalt innvandrere), skal ha gode og likeverdige muligheter til et sunt og deltakende liv i sine nærmiljøer og ellers i samfunnet.)

- Samle kunnskap om innvandrernes levekår, behov og synspunkter
- Samarbeide, drøfte og sette fokus på temaer som innvandrerne er opptatt av i forbindelse med kommunens samfunnsplanlegging
- Involvere Sandnes innvandrerråd i planprosesser
- Barnehager og skoler skal bidra til at innvandrerbarn får tilbud om aktiviteter og tilbud basert på rettferdighet og likebehandling
- All kommunal tjenesteyting til innvandrere skal være basert på rettferdighet og likebehandling
- Styrke samhandlingen i kommunens arbeid med tjenesteyting for flyktninger og innvandrere
- Øke kunnskapen i alle enheter om spesielle behov som barn fra andre kulturer har
- Sørge for god kommunikasjon i tjenestetilbudet til flyktninger og innvandrere
- Tilrettelegge arealer på gravplasser for ulike trosretninger
- Tilrettelegge kommunale fellesanlegg slik at disse er tilpasset brukergrupper med annen kulturbakgrunn
- Informasjon på flere språk på kommunens hjemmesider, tilrettelagt i samarbeid med Innvandrerrådet
- Tilrettelegge for fysisk aktivitet for innvandrere

Særlige strategier og utfordringer

- Bidra til at frivillige lag og organisasjoner for innvandrere får gode betingelser for sin virksomhet.
- Ha særlig oppmerksomhet på forhold som kan bidra til å forebygge psykiske lidelser blant innvandrere.

Sunn livsstil. Sandnes skal tilby forhold og muligheter som fremmer sunn livsstil og forebygger livsstilsykdommer gjennom økt bruk av lokale partnerskap for satsing på befolkningsbaserte tiltak.

Fysisk aktivitet og aktiv livsstil, gjennom bevisst politikk, god planlegging og god tilrettelegging som bidrar til en aktiv og sunn befolkning.

- Kommunen skal konsekvent arbeid for økt bruk av føttene som framkomstmiddel, gå og sykle
- 500 meter som største avstand mellom bolig og nære friområder eller regional grønnstruktur
- Tilrettelegge minst en lysløype med grusdekke, og en turløype *for alle*, i hver bydel og informere om turmulighetene.
- Tilrettelegge en sammenhengende tur - og sykkelvei i kulturlandskapet vest i Sandnes og etablere en "Kyststi" fra Sandvigå til Høle
- Videreutvikle Sandnes som friluftskommunen og som sykkelby
- Fortsette arbeidet med å videreutvikle barnetråkk
- Forvalte og tilrettelegge Sandnesmarkå i henhold til vedtatte retningslinjer.
- Legge til rette for og stimulere til sykling til og fra arbeid
- Fortsette prosjektet Sykkel i Sandnes-skolen og få flere til å gå/ sykle til og fra skole, fritidsaktiviteter, service- og senterfunksjoner
- Videreføre bysykkelordningen i kommunal regi
- Benytte prinsippet om tilgjengelighet for alle/universell utforming som grunnlag for byutvikling og tjenesteutvikling
- Vitalisere sentrum for mer bevegelse, glede og aktiviteter – skøyting, bading, vann, - lage møtesteder for alle
- Bidra til økt tilgang på svømmehallkapasitet. Dette er viktig, både for den organiserte idretten og som lavterskeltilbud uten behov for organisering
- Tilrettelegge for flere svømmehaller, flerbrukshaller og lavterskel utendørsanlegg for mosjon, trening og idrett
- Prioritere og videreutvikle fysisk aktivitet i skolen
- Kommunen skal samarbeide aktivt med frivillige lag og organisasjoner/ stimulere til økt frivillighet, for å fremme fysisk aktivitet og aktiv livsstil for alle i Sandnes
- Samarbeide med Statskog om friluftsliv i Statskog sine arealer
- Samarbeide med innvandrerrådet for bedre tilrettelegging spesielt for innvandrerjenter og kvinner
- Utvikle og følge opp Handlingsplan for Idrett og friluftsliv - "*Aktive Sandnes*"

Næring og Kultur

Dette kapittel inneholder kommunens nærings- og kulturpolitikk i denne kommuneplanperiode. Det er forankret strategier og tiltak som danner grunnlaget i satsinger og samarbeidsprosjekter lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv.

Barn og unge mener:

Trygghet skapes gjennom mangfold og tilbud som inkluderer flere generasjoner. Tilbudene må lokaliseres slik at alle har tilgang til et eller flere av disse.

Næringspolitikk handler om kommunens tilrettelegging for etableringer, økt verdiskaping og utvikling. Andre nivåer innen offentlig forvaltning er også vesentlig for å oppnå resultater for tiltak som settes. Dersom en skal lykkes på kommunenivå må også strategier regionalt og nasjonalt være forankret til hverandre. Strategier på kommunalt nivå forankret til regionale og regionale forankret i kommunale vil gi større mulighet for å lykkes.

Rollen som pådriver i prosesser, som bidrar til utvikling av Sandnes er, viktig. Det er vesentlig for at mål og strategier som er beskrevet nås. Sandnes kommune må ha en aktiv og realistisk rolle i utviklingen av Sandnes.

Kulturpolitikk omfatter tilrettelegging for kulturopplevelser og kulturell egenaktivitet, med utgangspunkt i kulturens egenverdi. Skjæringsfeltet næring/kultur omhandler kulturnæringer (musikk, design, tv og radio, bøker, aviser, blader, film, museer, kulturarv) og den kulturbaserte næringen (reiseliv, rekreasjon, småskala mat, restaurant, arrangement).

”Sandnes i sentrum for framtiden! Romslig, modig og sunn”

Visjon og verdier for Sandnes kommune er bærebjelken i kultur- og næringsarbeidet. Kommunen utfordrer seg selv og aktører innen næring - og kulturlivet til å sette en høy standard for næringsutvikling. Det er gode eksempler innen etableringer, aktiviteter og opplevelser i forhold til verdiene. I nye næringsområder har en ved hjelp av visjonen og verdier muligheten til å skape fremtidsrettede, bærekraftige og nyskapende satsinger.

Strategiske regionale forhold

Sandnes er sentralt plassert i regionen og er attraktiv for etablering. Kommunen har flere næringsområder som er av strategisk regional karakter. Disse områdene er Forus/Lura, Vagle, Vatne, Sentrum med Kvelluren, Brueland og Norestraen. Vagle inngår i et større næringsareal sammen med områder i Time og Klepp – Bybåndet Sør. Dette er et viktig samarbeid for realisering av næringsareal i sørlige del av Sandnes.

Kommunen har regionale organisasjoner, attraksjoner, funksjoner og institusjoner som er lokalisert i Sandnes. I regionalt perspektiv er det som er bra for Sandnes bra for regionen. Det som regionen lykkes med er også bra for Sandnes.

Sandnes er sentral og medvirkende i regionale prosesser og som prosjekteier. Sandnes kommune har vært med i utarbeidelse av Strategisk Nærings plan for Stavanger regionen og Strategisk plan for kulturnæringer. Greater Stavanger har i dag 16 medlemskommuner. Sandnes kommune er også med i det regionale selskapet for reiseliv: Region Stavanger BA, Destinasjonsselskap for Stavanger, Sandnes og Jæren. Det er 8 kommuner med i destinasjonsselskapet.

Reiselivsnæringen er en av verdens raskest voksende næringer, og Norge har de beste forutsetninger for å ta sin del av den internasjonale veksten. Regjeringen har valgt reiseliv som en av fem satsingsnæringer sammen med energinæringen, de maritime og marine næringer og miljøteknologi.

Regjeringen lanserte sin reiselivsstrategi, Destinasjon Norge, i april 2012 og en restrukturering av reisemålsselskapene er i full gang. Nærings - og handelsdepartementet (NHD) har nedsatt et strukturutvalg som referanse- og koordineringsgruppe for arbeidet, som igjen har nedsatt seks prosjektgrupper – én for hvert regionalt område.

Kommunen har en ambisjon i kulturpolitikken om å ivareta regionale oppgaver på kulturområdet innen for bl.a. samtidskunst og sceniske uttrykksformer som musikkteater (opera, operetter, musikaler) og dans.

Sandnes er en aktiv og sentral landbrukskommune. Det bynære landbruket er preget av nærheten til markedet. I tillegg til etterspørsel etter matprodukter etterspørres andre produkter fra det multifunksjonelle landbruket, som for eksempel tilbud innen grønn omsorg, aktivitetstilbud (hest, fritidsgårder) og rekreasjon/opplevelser. Sandnes kommune ønsker å bygge opp om den regionale satsingen på utvikling av matklyngen, samtidig som det skal tilrettelegges for kreative tilleggsnæringer i landbruket som gavner befolkningen. En egen kommunedelplan landbruk er under utarbeidelse.

Samfunnsansvar er vesentlig element i forhold til verdien Sunn. Sandnes vil bruke sunn by prinsipper aktivt overfor næringslivet. Nærings- og kulturlivets etablerings- og utviklingsbetingelser skal være konkurransedyktige blant annet ved dialog på tidlig tidspunkt i prosessen.

Mål i nærings- og kulturpolitikken –

1. Sandnes vil være aktør og pådriver i regionalt arbeid
2. Sandnes vil være en foretrukket forretningsadresse
3. Sandnes vil være kjent for sunne og samfunnsengasjert virksomheter
4. Sandnes vil være sentrum for kultur, kreativitet og nyskaping
5. Sandnes vil være opptatt av å holde byens historie levende

MÅL:

Sandnes vil være aktør og pådriver i regionalt arbeid

STRATEGIER OG TILTAK:**Styrke regionalt arbeid:**

- Skape arenaer, møteplasser og øke kontaktflate/samarbeid mellom kommunens ansatte/folkevalgte og regionale institusjoner og organisasjoner
- Være brobygger og bindeledd mellom kommuner av ulik størrelse. Være med å skape godt samarbeidsklima.
- Være aktiv bidragsyter for regionen gjennom initiativ og ansvar i regionale prosjekter, prosesser og verv.
- Arbeide for regionens interesser overfor sentrale myndigheter

MÅL:

Sandnes vil være en foretrukket forretningsadresse

STRATEGIER OG TILTAK:**Arbeide for næringsvennlig infrastruktur:**

- Sikre tomtetilbud innenfor strategiske regionale næringsområder og gode lokale områder.
- Utvikle området på Vagle til næringsområde av langsiktig regional betydning
- Arbeide for nye regionale næringsområde og styrke eksisterende
- Samarbeide med andre kommuner i regionen om felles utvikling av næringsområder
- Sikre bredt spenn av energiløsninger til sentrale næringsområder i kommunen
- Utvikle kvalitetetskriterier for bygg og uterom i næringsområdene
- Et transporteffektivt overordnet veisystem
 - Utvidelse av E39 Sandved til Gjesdal grense
 - Sikre gjennomføring av Gandsfjordforbindelsen
 - Ny RV 505 Skjæveland til Foss Eikeland og videre forbindelse til E 39
- Bidra til et velfungerende og miljøvennlig transport- og kollektivsystem for næringen

Utøve en aktiv lokaliseringsspolitikk:

- Benytte virkemidler beskrevet i lokaliseringsstrategi til det beste for kommunen og næringen
- Aktiv rekruttering av bedrifter
- Overvåke og være kjent med hva som er i markedet
- Arbeide for og sikre egnede eiendommer for kulturnæringer i sentrum
- Tilrettelegge og styrke Sandnes sentrum som arena for handel, lokalt og regionalt.

STRATEGIER OG TILTAK:**Fremme sentrum som næringsområde:**

- Styrke sentrum som primært handelsområde i kommunen og regionen
- Sikre sentrumskjernen til servicerettete funksjoner og virksomheter innen næring og kultur
- Arbeide for etablering av kreative- og kompetansekrevende virksomheter til sentrum
- Styrke sentrumskvaliteter i forhold til fremkommelighet for alle besøkende
- Videreutvikle Sandnes sin posisjon, styrker og muligheter gjennom samarbeidsprosjekt med blant annet Sandnes sentrum AS og ressursgruppe for Sandnes, i regi av Næringsforeningen for Stavanger regionen
- Framheve rehabilitering av det historiske bygningsmiljøet gjennom bruk av økonomiske insentivordninger.

Styrke regionens samlede kompetansebase:

- Bidra til videreutvikling av Vitenfabrikken
- Være en aktiv universitetsbygger og bidra i utvikling av utdanningsinstitusjoner/høgskoler i Sandnes
- Utrede mulighet for etablering av flere studentboliger, i samarbeid med Studentsamskipnaden i Stavanger.
- Stimulere til utvikling av nysgjerrige barn – i alle ledd fra barnehage til ferdig grunnskole
- Forbedre kvaliteten på undervisning i realfagene ved å utvikle og spre god undervisningspraksis i barnehage og skole
- Gjennom utdanning og samarbeid med næringslivet stimulere ungdom til karrierevalg basert på samfunnets framtidige behov for kompetanse

Sikre målrettet etableringsveiledning:

- Videreutvikle samarbeidet med Jæren Produktutvikling, bidra aktivt overfor etablerere med informasjon på nettsider og gjennom møter
- Videreutvikle samarbeid med Skape.no og deres kursvirksomhet for etablerere

Arbeide for utvikling av Sandnes som reisemål

- Bidra til utvikling av attraksjoner og opplevelser for en mer attraktiv arbeids, opplevelses og bo kommune.
- Sammen med Region Stavanger BA skal vi være pådriver for prosesser, produkter og aktiviteter som er positive for tilreisende og innbyggere.
- Skape gode sentrumsområder som gir den besøkende lyst til å være litt lenger i sentrum
- Arrangementsturisme som tiltak for flere tilreisende til Sandnes
- Utvikle Sandnes som en sommerby

MÅL:

Sandnes vil være kjent for sunne og samfunnsengasjerte virksomheter

STRATEGIER OG TILTAK:**Styrke Sunn by- arbeidet i næringslivet**

- Stimulere og støtte arbeidet med å miljøsertifisere private virksomheter
- Samarbeide med og støtte næringslivet i arbeidet for å fremme miljøvennlig transport og god tilgjengelighet i sentrum
- Samarbeide med næringslivet om å utvikle sunt bymiljø og god bydesign i Sandnes
- Samarbeide med næringslivet om å fremme trygghet for alle i sentrum

MÅL:

Sandnes vil være sentrum for kultur, kreativitet og nyskaping

STRATEGIER OG TILTAK:**Styrking av kommunens kulturformidlende institusjoner**

- Sammenslåing av Sandnes kulturhus og KINOKINO skal bidra til å styrke markedsføringen av begge arenaer.
- Sandnes posisjon som regionalt dansesenter skal styrkes gjennom videreføring av Regional Arena for Samtidsdans (RAS). Den regionale forankringen søkes styrket gjennom interkommunalt samarbeid
- Ordningen med Artist in Residence videreføres i samarbeid med Rogaland fylkeskommune.
- I planperioden skal det gjennomføres utbygging av andre byggetrinn for Vitenfabrikken og en utvidelse av bakscene- og garderobearealer for Sandnes kulturhus.
- Sandnes satsing på opera og musikkdramatikk skal styrkes gjennom etablering av et regionalt selskap for profesjonell musikkdramatikk. Det søkes statlig støtte til å gjøre dette til en regionalopera.
- Bibliotekene må utnyttes som viktige kultur- og verdiformidlere

STRATEGIER OG TILTAK:**Utvikle et variert kulturtilbud som gir en spennende og attraktiv by**

- Utvikle gode arenaer og sentral festplass
- Gi rom for de unges egne kulturuttrykk for eksempel innenfor film, rock, digitale medier mv.
- Legge til rette for profesjonell kulturformidling innenfor et mangfold av kunstneriske uttrykksformer, med spesiell vekt på nyskaping
- Sikre at den flerkulturelle dimensjonen blir en integrert del av byens kunst- og kulturliv og bidrar til et romslig og inkluderende bysamfunn

Bidra til flere bedrifter/arbeidsplasser innenfor kulturnæringer:

- Initiere felles møteplasser for kulturliv, næringsliv og offentlig sektor for å bidra til økt kontaktflate og mulighet for kompetanseutveksling
- Realisere området mellom KINOKINO og Sandnes kulturhus som en kulturakse/ kulturintensiv sone gjennom fysisk oppgradering av byrom og bevisst lokalisering av kulturelle virksomheter og serveringstilbud
- Bruke tomme bygg som midlertidig ressurs for kulturformål.

Legge til rette for at frivillige organisasjoner kan spille en viktig rolle i kulturformidlingen.

- Styrking av tilskuddsordninger som gjør det frivillige kulturlivet i stand til å presentere kultur på høyt nivå.
- Stimulere til samarbeid mellom det frivillige kulturlivet og profesjonelle utøvere.
- Stimulere til utvikling og nytenking i det frivillige kulturlivet

Tilrettelegging for omstilling og utvikling i landbruksnæringen, som bygger opp under regional satsing på utvikling av matklyngen.

- Tilrettelegging av areal for landbruksbedrifter som vokser, men som ikke har kommet opp i størrelse for fabrikkmessig produksjon
- Tilrettelegging for strukturrasjonalisering (jf stortingsmelding 19) på de høyproduktive gårdene i Sandnes (Jamfør FDP J– del av kjerneområdet "Jæren Vest, sør for Forus")

Stimulere til kreativitet og nytenking i forhold til tilleggsnæringer som befolkningen etterspør

- Stimulere til økt sauehold for vedlikehold av kulturlandskapet
- Stimulere til satsingen på "grønn omsorg" ved å fremme samarbeid skole – landbruksnæringen og samarbeid levekår – landbruksnæringen
- Tilrettelegge for hestenæringen som tilbyr aktiviteter for barn, unge og eldre
- Utrede muligheten for rekreasjon – og utleiehytter som tilleggsnæring

Bruke Sunn by prinsipper i landbrukssatsingen

- Stimulere til økt produksjon av økologiske matvarer
- Fremme produksjon av kortreist mat ved å legge til rette for mer torghandel. Sandnes kommune er tilrettelegger for lokalisering.

MÅL:

Sandnes vil være opptatt av å holde byens historie levende

STRATEGIER OG TILTAK:

Kulturminner og kulturmiljøer skal bidra til å styrke trivsel, identitet og verdiskaping i Sandnes

- Bidra til å sikre god kvalitet og standard på istandsetting og restaurering av bygningsmiljøene (jfr. Sandnesmodellen)
- Motivere og mobilisere til økt forståelse og interesse for kulturminnevern blant huseiere spesielt og byens befolkning generelt
- Økt allmenn kunnskap og tilgang til Sandneshistorien gjennom Vitenfabrikken og de byhistoriske verk
- Formidle byhistorie i Sandnesskolen (jfr. Kulturell skolesekk)

Revitalisere sentrumsområdet

- Stedsutvikling med vekt på fysisk opprustning av historiske miljøer
- Lokalisering av virksomheter og funksjoner tilpasset ulike områders karakter

Sentrum

”Sandnes – i sentrum for framtiden! Romslig, modig og sunn.”

For en framtidsrettet sentrumsutvikling innebærer kommunens visjon bl.a. at:

- Det krever *mot* å trekke opp et fåtall overordnede grep for sentrum, og sikre og holde fast på tverrpolitisk vilje til å følge dem over tid og gjennomføre dem systematisk. Dette inkluderer sikre allmenne fellesarealer (unngå privatisering) i store deler av sentrum og særlig langs sjøkanten.
- Det er *romslig* å tilrettelegge sentrum som bo- og aktivitetsområde for alle regionens innbyggere, framfor å akseptere en utvikling som kun tilgodeser noen få og ressurssterke.
- Det er *sunt* å tilrettelegge sentrum mer miljøvennlig, sikre mer grønt, gi kollektivtransporten konkurransefortrinn, bygge tett slik at det samlede transportbehov dempes, og å bevare viktig historisk bebyggelse som ledd i identitetsbygging.

Hovedmål i sentrumsutviklingen

Sandnes sentrum vil være

- et levende og attraktivt regionalt senter, med kompetansekrevene virksomheter, undervisning, handel, boliger og kultur
- et levende attraktivt sentrum for kommunens innbyggere og øvrige besøkende

Barn og unge mener:

Er sentrum en fin plass å være vil det alltid være mange folk og tryggere for de som oppholder seg der. En grønn by, full av glade innbyggere er hva unge ønsker for Sandnes.

Sandnes sentrum har en strategisk god beliggenhet i en av landets mest vekstkraftige og utviklingsdyktige regioner. Betydelige deler av sentrumsområdet og bykjernen er under omforming og preges av endring i form av viktige transformasjonsprosjekter. Sentrale områder som Sandnes Indre Havn og Indre Vågen skal utvikles til nye sentrumsstrøk og fremstå som attraktive nærings- og boligområder. Langgata og kvartalene som utgjør det historiske sentrum skal oppgraderes og styrkes visuelt for økt trivsel og attraksjon. Den store utfordringen for sentrum kommende år vil være å binde sammen sentrumsområdene på begge sider av jernbanen slik at sentrum oppleves som en helhet, men at strøkene fremstår med tydelig karakter og identitet. Realisering av vinnerprosjektet Lysning, etter gjennomført arkitektkonkurranse 2012 vil være sentralt i dette viktige byplanmessige grep for framtiden. Dette vil også sikre et godt bindeledd mellom det historiske sentrum og nyere sentrumsområder i havnen.

Utvikling av nye områder vil kunne gi sentrumsutflytning. For å styrke og bygge opp om et levedyktig handelssentrum må det sikres en god fordeling mellom bolig og næring innenfor nye utbyggingsprosjekter i sentrum. En overordnet målsetting er at det kan legges til rette for en boligandel på 50 % innen sentrumsområdet. Endelig andel av de forskjellige formålene bestemmes i reguleringsplan. En viktig øvelse i kommende periode vil være å definere "potensialeområder" innen eksisterende handelssentrum og øvrige sentrumsstrøk. Samlokalisering av funksjoner som støtter hverandre er viktig i arbeidet med å skape et attraktivt sentrum.

Planens strategi har til hensikt å ivareta helhetsperspektivet for utviklingen av sentrumsområdet og skal bidra positivt til å styrke byens identitet og omdømme.

MÅL:

Sandnes sentrum vil være et levende og attraktivt regionalt senter, med kompetansekrevene virksomheter, undervisning, handel boliger og kultur

STRATEGIER OG TILTAK:

Tilrettelegge for et levende sentrum med attraktive byrom og grøntstruktur

I Sandnes sentrum skal det være et nettverk av gode, trygge og sammenhengende forbindelser i form av gater, byrom og grøntstruktur.

Prioriterte tiltak er:

- Koble sentrum sammen med Sandvedparken via sammenhengende parkdrag med elv fra Vågen til Skeiane.
- Opparbeide park mellom Julie Eges gate og Havnegaten som attraktiv bypark for opphold og lek, der Tørkeloftet inngår som en viktig formidler av byens teglhistorie.
- Videreutvikle kulturaksen Vågen – Sykehusparken som attraktive og aktive byrom med opparbeidelse av Ruten på grunnlag av prosjektet "Lysning".
- Fornye Langgata og sidegater som gågater med nytt gatebelegg, belysning og innredning egnet for opphold og lek.
- Opparbeide sammenhengende promenade langs fjorden for allmennheten.
- Videreutvikle gjestehavnen som en attraksjon og viktig sentrumsfunksjon, både for byens innbyggere og besøkende.
- Videreutvikle de eksisterende parkene, grøntanlegg og vegetasjon for styrke identitet og skape attraktive forbindelser og uterom for ulike aktiviteter.
- Utvikle en veileder for bruk av belysning, beplantning, belegg, bymøbler og skilt for å skape visuelle sammenhenger i byen

God tilgjengelighet i et levende og attraktivt sentrum

- Gangtransport skal fremmes i sentrumsområdet. Det skal være enkelt og trygt å finne fram som fotgjenger. Fotgjengerens tilfredshet skal økes, og barrierer skal bygges ned.
- Bruk av sykkel skal stimuleres gjennom å bedre syklistenes trygghet, komfort, sikkerhet og fremkommelighet. Sykkelrutenett skal utformes slik at syklistene får et høyverdig og sammenhengende tilbud. Det skal tilrettelegges for gode og sikre ordninger med sykkelparkering.
- Kollektivtilbudet skal sikres og utvikles med vekt på tog og buss. Hovedvegnettet for kollektivtrafikken skal gis bedret fremkommelighet i og gjennom sentrum. Det legges til rette for bussvei med overgang til jernbanen og tilstøtende busstilbudet.
- Det skal tilrettelegges for en hensiktsmessig avvikling av den nødvendige trafikken til de best egnede gatene. Biltilgjengelighet skal opprettholdes, men fremkommeligheten for gjennomgangstrafikken reduseres.
- Parkeringstilbudet skal utvikles slik at det stimuleres til overføring av reiser til arbeids- og studiesteder fra biltransport til kollektiv, gang og sykkel. Samtidig skal parkeringstilbudet tilfredsstille de behov som vil opprettholde og utvikle et levende sentrum. Parkeringsplasser for langtidsparkering skal lokaliseres slik at de ikke belaster veinettet inne i sentrum unødvendig.

Sentrums funksjoner og områder preget av mangfold

- Sikre et mangfold av funksjoner i sentrum, og bidra aktivt til at tilbudene innenfor ulik handel, næringer, servicetilbud mv. er varierte.
- Sikre en god balanse mellom bolig- og næringsarealer.

Universell utforming skal gjøre sentrum attraktivt for alle

- Utarbeide egen veileder for tiltak i sentrum, herunder også tilgjengelighet

Byform og byggehøyder skal løses på byens premisser

- Sentrum skal utvikles til en moderne by med tydelig karakter og variasjoner
- Det historiske sentrum rundt Langgatekvartalene skal sikres og videreutvikles i samsvar med sin kulturhistoriske og identitetsskapende betydning.

Krav om samfunnssikkerhet i planlegging bygger by for fremtiden

- Sentrum er utsatt i forhold til havstigning, stormflo og rasfare. Det skal utarbeides risiko- og sårbarhetsanalyser som beskriver risikomomenter og utvikles metoder og aksjonspunkt som grunnlag for avbøtende tiltak.

4. Kommunale tjenester og boliger

Kapitlet omhandler sammenhengen mellom areal- og utbyggingspolitikken og en tilrettelagt sosial infrastruktur som muliggjør effektiv kommunal tjenesteproduksjon. Kommunen ønsker å være i forkant med løsninger og gi økt forutsigbarhet om utvikling av sosial infrastruktur, både for eksisterende og nye boområder. Det fordrer klare langsiktige mål og tydelige strategiske veivalg, fulgt opp av konkrete tiltak som gir gode styringsgrep i det løpende arbeidet. Oppgavene med å tilrettelegge for gode og likeverdige livsvilkår for alle i Sandnes følger av kravene i ny Folkehelselov, men er også en forpliktelse kommunen har påtatt seg som medlem i WHO. I denne perioden opprettholdes prioriteringene om målrettet innsats for en boligsosial utbyggingspolitikk og om forbedring av levekårene for de svakest stilte.. Primærkommunen har en plikt til å gi likeverdige tjenester til alle og til å bidra at alle kan bo i egen bolig. Gjennom tverrfaglig styring kan det være mulig å nå disse målene i planperioden.

Barn og unge mener:

For at alle skal trives er det viktig at alle føler seg inkludert. Vi må lære å tilpasse oss hverandre, tross kultur og bakgrunn.

"Sandnes - i sentrum for framtiden! Romslig, modig og sunn."

Kommunen er **romslig** når oppgaveløsning og utvikling av tjenestene skjer i dialog med brukerne og innbyggerne. Et likt sett av tjenester skal gis i hele kommunen, men måten oppgavene løses på i hver bydel/område kan være forskjellig. Kommunen er **modig** når et område eller bygg som skal planlegges for sin langsiktige funksjon, også kan tjene kortsiktige behov underveis. Tilsvarende, når grunnlaget for eksisterende tjenester opphører, omdisponeres bygg og infrastruktur på en måte som fremmer bærekraftig utvikling. I utvikling av tjenestene spilles på lag med frivillig sektor. **Sunn** byutvikling og boområder skapes når det arbeides frem spleiselagsløsninger med aktørene, grunneierne og innbyggerne om nøytrale møteplasser, grønne områder og tilrettelegging for fysisk aktivitet. Opplevelsen av trivsel og trygghet i bo- og nærområdet som inviterer til en aktiv fritid fremmer livskvalitet, god helse og trivsel. Kommunen skal i så vel arealforvaltningen som i tjenesteytingene legge til rette for økt fysisk i hverdagen for alle.

Strategiske og overordnede forhold

Kommunens vertskapsrolle for regional utbygging krever at effektivisering av arealbruken til offentlige områder. Gjenbruk, sambruk og sømløse tjenester reduserer behovet for nye investeringer og behovet for å ta i bruk nye arealer. Å få til sambruk mellom eksisterende og nye løsninger krever strategiske valg og et langsiktig perspektiv. Sømløse tjenester krever modige valg om lokalisering og byggutforming, som gir effektiv drift og arealbruk og forenkling for brukerne. Kvaliteter som trygge oppvekstmiljø og opplevelsen av et godt boområde for alle skal være synlige både i fortetnings- og transformasjonsområder og i nye områder. Varierte typer og størrelser av boliger sammen med omfanget av rimelige boliger i alle bydeler og i nye/transformerte områder er avgjørende styringsgrep for å få til en varig boligsosial utbyggingspolitikk. Dialog med de involverte i forkant og forutsigbarhet om løsningene er viktig for å lykkes. Utvikling og prioritering som faktisk bidrar til å nå målene skal skje på bakgrunn av brukerkunnskap, tilbakemeldinger fra brukere og relevant

forskning, evalueringer og kartlegging. Gjennomføring av jevnlig levekårsundersøkelser er en prioritert oppgave for å komplettere et best mulig grunnlag for en sunn byutvikling for alle i Sandnes.

Hovedmål for utviklingen av kommunale tjenester i planperioden
Sandnes vil være

- en tilgjengelig og lydhør kommune med brukernes tillit
- i dialog med samfunn, brukere og fagmiljøer i oppgaveløsning og utvikling
- i forkant med løsningsalternativer
- langsiktig og bruke ressursene fleksibelt
- en attraktiv arbeidsplass

MÅL:

Sandnes vil være en tilgjengelig og lydhør kommune med brukernes tillit

STRATEGIER OG TILTAK:

Bidra til trygghet, forutsigbarhet og robusthet:

Administrasjonen utreder, dokumenterer behov og viser løsninger mens folkevalgte har ombudsrollen for de aller svakest stilte, og sikrer gjennom politiske beslutninger at kommuneplikten om likeverdige velferdstjenester til alle oppfylles

- Forutsigbare planprosesser som er bredt og tverrfaglig forankret
- Tilgjengelige tjenester
 - Sentrum skal ha bydekkende tjenester, hovedanlegg/-kontorer, større og kommunedekkende/regionale utdanningsinstitusjoner og kulturinstitusjoner
 - Bydels- og lokalsentrene skal utvikles med filialer, servicetjenester og "kultur- og serviceentreprenører" som bistår lokalsamfunnet
 - Senterstrukturen for Sandnes øst viser løsningene tjenesteytende funksjoner, servicefunksjoner for hele planområdet
- Sosiale knutepunkt – fritidslokaler/flerbrukslokaler og aktivitetsanlegg
 - Legge til rette for utvikling av trygge kultur- og fritidsarenaer for alle aldersgrupper og med mangfold i aktiviteter
 - Muligheter for aktiv deltakelse uavhengig av alder, bakgrunn og helse
 - Fritidslokalene og aktivitetene skal fremme tilhørighet til nærområdet og byen
- Dokumentasjon og etterrettelighet
 - Med kunnskapsgrunnlag, og dokumentasjon begrunnes valgte løsninger på kort sikt (4-6 år) opp i mot resultateffekt og muligheter som skapes/ sikres på lang sikt (kommuneplanperioden)
 - Tjenestesjekklisten (sosial infrastruktur) skal benyttes i alle plansaker
 - Metodebruk som beslutningsstøtte for løsninger av tjenestebehov er byvekstverktøyet, langsiktig fagplan for tjenesten og utbyggingsprogram
 - Utøve en bevisst holdning til egen læring og kontinuerlig forbedring gjennom systematisk evaluering av oppnådde resultater og sikre åpenhet om resultater
 - Forpliktende tverrfaglig samarbeid

Kommunikasjon og åpenhet:

- Bruk av kommunikasjonsformer skal målrettes ift. type saker og målgrupper
- Åpenhet og dialog skal være et kjennetegn for kommunal tjenesteyting
- Kommunikasjonsstrategien i Sandnes skal tilgodese behovene som innvandrere har f.eks. ved å bruke ulike kommunikasjonskanaler
- Aktiv medvirkning betyr at uferdige arbeider legges frem for drøfting og for å få innspill underveis i arbeidet
- De svakest stilte skal prioriteres særskilt mht. å sikres dialog og medvirkning
- I den elektroniske velkomstportalen «Ny i Sandnes» skal det være tilgjengelig nøkkelinformasjon om kjernetjenester som helsestasjoner, grunnskolen, barnehage, omsorgstjenester mv., idrett,- kultur- og fritidstilbud på ulike språk
- Øke bevisstheten om verdien av god kommunikasjon mellom kommunen og brukerne

MÅL:

Sandnes vil være i dialog med samfunn, brukere og fagmiljøer i oppgaveløsning og utvikling

STRATEGIER OG TILTAK:**Dialog med brukere og befolkning for å finne fram til foretrukne løsninger:**

- Et mer synlig lokaldemokrati: Gi ulike målgrupper mulighet til deltakelse i plan- og beslutningsprosesser gjennom blant annet;
 - Opplæring av egne ansatte om medvirkningsprosesser
 - Gode universelt utformede IKT-verktøy for å fremme deltakelse, jfr Digital strategi
 - Opplæring av lokale aktører som f.eks. elevråd, ungdomsråd, innvandrerråd, brukerpanel for å gi deltakerne trygghet om det å delta.
 - Sikre at nødvendig informasjon/invitasjon om å delta i samfunns- prosesser er tilgjengelig på ulike språk
- Sikre medvirkning fra barn og unge
 - Bruke Barn og unges bystyre (BUBS) og det forberedende arbeidet i skolen på en aktiv måte
 - Sandnes unge bystyre skal involveres i arbeidet med store planer og i forbindelse med områdeplanlegging
- Lytte til det frivillige organisasjonslivet som et viktig talerør.
 - Frivillig sektor inkluderes i drøftinger om utviklingen av tjenestetilbud både mht. kartlegging av behov og om vurderinger av løsningsforslag.
 - Register over velforeninger, lag/foreninger holdes løpende a jour
 - Velforeningene er naturlig samarbeidspart i alle spørsmål som angår bomiljø og bokvalitet i områder, samt utviklingen av nærområdet
- Involvere regionale myndigheter tidlig i dialogen med problemstillinger og mulige løsningsalternativer, herunder aktiv bruk av regionalt planforum
- Kartlegge eksisterende bruk av boområdene for å sikre utvikling på stedets eksisterende kvaliteter ved transformasjon. Barnetrakk og de uformelle møteplassene skal sikres (jf. dybdeområdet Sunn by for ytterligere detaljer).
- Tidlig kontakt med utbyggere og beboere i nye områder skal formaliseres
 - Rekkefølgekrav, utbyggingens konsekvenser for tjenestebehov og mulige løsninger, herunder avtale om tiltak, klargjøres så tidlig som mulig overfor tiltakshaver gjennom oppstartsmøtet og tjenestesjekklisten og gjennomføring av planen konkretiseres i utbyggingsavtalen
 - I nye områder har tiltakshaver ansvaret for å bidra til at velforeninger etableres så tidlig som mulig

STRATEGIER OG TILTAK:**Være på lag med frivillig sektor**

- Bygge opp om det eksisterende aktivitetstilbudet til frivillige lag og foreninger
- Sikre god dialog med det frivillige kulturlivet ved jevnlig dialogmøter og tilrettelegg for at organisasjonslivet sikres gode rammevilkår
- Frivillighet som sunnhetsfremmende arbeid
 - Partnerskapsavtaler er prioritert virkemiddel for økt frivillighet
 - Målrette informasjon om muligheter for bidra med frivillig innsats
- Målgruppen barn og unge prioriteres mht. tilrettelagte arenaer, og bistand til å bygge opp om kultur og fritid på deres betingelser
- Utforme et strategidokument for frivillig arbeid innenfor Levekårsområdet;
 - Rekruttere eldre med "ledig kompetanse" til frivillig arbeid
 - Klargjøre kommunens rammer for samarbeid med frivillig/ideell sektor

STRATEGIER OG TILTAK:

- Kommunen samler og gjør tilgjengelig informasjon om muligheter innenfor frivillighetsområdet, slik at det lett kan brukes på tvers av organisasjonslivet
- Bruke aktivt partnerskap for å løse felles samfunnsoppgaver
 - Skape fora hvor frivillige, næringsliv og kommunen drøfter og utvikler partnerskap om prioriterte samfunnsoppgaver
- Frivilligsentralen er redskap for å legge til rette for økt deltakelse og en bedre hverdag for flest mulig, derfor prioriteres at;
 - Frivilligsentralen og dens virksomhet er synlig og tilgjengelig
 - Arbeidet tar utgangspunkt i brukernes ønsker og behov, både i bruk av og tilrettelegging for frivillig innstas
 - Frivillige gis tett oppfølging

Bidra til at flere fullfører videregående skole ved mer bredde i utdanningsprogram og tilbudet av lærlingeplasser

- Tiltak med mål om å forebygge frafall, basert på sentrale føringer og dokumentert kunnskapsgrunnlag, bl.a gjennom;
 - Samarbeid med næringslivet om utvikling av flere lærlingeplasser
 - Relansere behovet for og betydningen av håndverksfagene
 - Prioritere lærlingeplasser i kommunal virksomhet
 - Utvikle konseptet om samarbeidsavtaler med NAV om arbeidstreningsløp for ungdom

Tilgang på utleieboliger og et variert botilbud bidrar til at sosialt vanskeligstilte har verdige boforhold i trygge og inkluderende bomiljø i alle bydeler

- Boligsosial handlingsplan er styringsverktøyet for gjennomføring av en boligsosial utbyggingspolitikk i Sandnes, med status for måloppnåelse jevnlig til politisk ledelse.
- Det kommunale botilbudet skal være geografisk spredt og omfatte varierte boligstørrelser og typer av boliger
- Kommunale utleieboliger skal integreres i ordinære boområder. Nærhet til senterfunksjoner og god tilgang til kollektivtransport er viktige kriterier ift lokalisering.
- Fremskaffelse av kommunale utleieboliger kan skje både ved kjøp i markedet, byggeprosjekter i egenregi, og gjennom forhandlinger med utbyggere om fortrinnsrett til boliger eller arealer i nye boligområder/ transformasjonsområder
- Varig bosetting av sosialt vanskeligstilte som ikke har sin tilhørighet i ordinære bomiljø skal prioriteres. Målgruppen er svært sårbar, derfor skal deres boligpreferanser og behov vektlegges i plansammenheng, eksempelvis med tilrettelegging for etablering av småhus
- Ingen barn og unge skal ha hospits som bosted

I rusomsorgen gis brukerne rehabiliteringstiltak og et verdig botilbud

- Det utvikles differensierte botilbud for mennesker med langvarig bostedsløshet og rusproblematikk som sikrer denne beboergruppen gode bomiljø og stabilitet i boforholdet
- I alle plansaker skal muligheter for areal og eller bygg til bosetting av denne brukergruppen være et tema
- Tjenester som ytes skal bygge på prinsippet "hjelp til selvhjelp"
 - Omfanget av oppføring av nye boliger må kontinuerlig avstemmes mot behovet for tjenester for å sikre et verdig totaltilbud

I bomiljøene er det verdige boforhold og trygge omgivelser, som gir trivsel og selvopplevd god livskvalitet

- Utvikling og bruk av levekårsdata skal sammen med kompetanse- og erfaringsgrunnlag fra tjenesteområdene legges til grunn for prioritering av målrettede tiltak for å bedre oppvekst- og levekårene i ulike bydeler
 - Skaffe kunnskapsgrunnlag om yngre kvinners levekår i kommunen
 - Prioritere etablering av barnehagetilbud i bydeler hvor det bor mange enslige småbarnsforeldre

Bidra til økt yrkesandel blant grupper av innvandrerkvinner

- Tilpasset språkprogram og aktiv bruk av kvalifiseringsprogrammet prioriteres
 - Barnehagetilbud tilrettelegges for å sikre deltakelse i språkopplæring og arbeid
 - Legge til rette for å danne nettverksgrupper blant innvandrer kvinner

MÅL:

Sandnes vil være i forkant med løsningsalternativer

STRATEGIER OG TILTAK:

Løsningsorientert holdning:

- Styringsgrep samsvar mellom utbygging og tjenesteproduksjonen tas ved å være i forkant med løsningsalternativer
 - Kommuneplanen viser nødvendige arealer for de fremtidige behov
 - Oppstartsmøtet med tiltakshaver skal prioriteres mht. å fremlegge behov, konsekvenser, samt løsningsalternativer for å sikre sammenhengen mellom utbygging og tjenesteyting
- Tjenestesjekklisten skal fremgå til 1.gangsbehandling og få frem konkrete konsekvenser av utbyggingen og mulige løsninger
- God og oppdatert kunnskap om innbyggernes og næringslivets behov
- Utbyggingsavtalen er styringsredskapet for gjennomføring av alle reguleringsplaner (jfr. Plan og bygn.lov §64)
 - Forhandling om utbyggingsavtale benyttes for alle bygge-/ arealformål.
 - Bruke utbyggingsavtale i større plansaker/områdeplaner for å oppnå en areal- og kommuneøkonomisk effektiv gjennomføring
 - Utbyggingstempo fastsettes endelig i utbyggingsavtalen med grunnlag i utbyggingsprogrammet, tjenestesjekklisten og gjeldende økonomiplan
 - Omfanget av varierte boligtyper, boliger med ulik størrelse og standard er sentrale boligsosial virkemidler i tillegg til bruk av fortrinnsrett mht boliger/tomter. Dette er alle boligpolitiske virkemidler som skal fastsettes endelig i fremforhandlet utbyggingsavtale
- Bruke arealbestemmelsene til aktiv styring
 - Aktiv styring skjer via bestemmelsene i kommuneplan og i reguleringsplaner (rekkefølgekrav med mer)
 - Boligsosial utbyggingspolitikk innebærer at krav til uteoppholdsareal og parkering vurderes særskilt i boligprosjekter med spesiell tilrettelegging for å løse de reelle behovene målgruppen har
- Pådriver for tverrsektorielle løsninger, med oppgaveløsningen i fokus

STRATEGIER OG TILTAK:

- Bruke regelverk aktivt for å få frem spleiselagsløsninger om gjennomføring av fellestiltak slik som idrettshall, fritidslokaler mv.
 - Behovene for fellestiltak, mulige løsninger og effekten av tiltakene skal fremmes tidligst mulig i planprosessen, særlig fokus har skole/idrett/fritid/ kulturarenaer.
 - Utforming av avtaler skal skje tidligst mulig i dialog mellom de involverte

I forkant med fritids- og aktivitetsanlegg – allmenne sosiale knutepunkt

- I boområder med opp mot 3.000 innbyggere utvikles /etableres nye sosiale knutepunkt i tilknytning til sentre/ idrettsanlegg/ skole basert på følgende verdier:
 - Bygge opp under demokrati, medvirkning og myndiggjøring
 - Stimulere til egenorganisert sosial, kreativ og fysisk aktivitet, nyskapning
 - Sikre kulturarenaer tilpasset hele bredden av lokal kulturaktivitet, både for innøving, utøving og formidling
 - Fellesløsninger for skole, idrett, fritid vektlegges ved nybygg/utbygging
 - Kommunale anlegg/bygg skal tilrettelegges livssyns- og politisk nøytrale
- Fleksible bygg- og anlegg som er tilrettelagt for og fremmer bruk av kollektiv, gange og sykkel som transportløsning

Både i samfunnslivet og næringslivet er innvandrerbefolkningens kunnskap og ressurser synlig

- Samarbeid med næringslivet om målrettede arbeidsmesser og fagseminar om mangfold i arbeidslivet
- Samarbeid med frivillige/ideelle organisasjoner og Innvanderrådet om å styrke integreringsprosesser og skape arenaer for deltakelse
- Sikre gode kulturtilbud tilrettelagt for seniorer gjennom Den kulturelle spaserstokken
- Kommunens innsats mht. tilrettelegging skjer med utgangspunkt i gruppenes egne behov, ønsker og ressurser

Legge til rette for at barn i Sandnes har likeverdige oppvekstvilkår

- Foreldreveiledning om betydningen av kosthold og fysisk aktivitet, skal sammen med målrettet innsats for at flest mulig går/sykler til barnehage og skole prioriteres
- Partnerskap med frivillig sektor er den foretrukne løsningen for aktivitets- skapende tiltak overfor særskilte grupper
- I planperioden skal det utarbeides en plan for barnefattigdom

Legge til rette for at eldre har god livskvalitet ved selvopplevd trivsel og mestring ved å bo hjemme lengst mulig

- Kunnskap om folkehelseiltak tas i bruk tidlig for å forebygge livsstilsrelaterte sykdommer og ulykker
- Ressurser og kompetanse som eldre selv besitter tas aktivt i bruk i oppgaveløsning og tjenesteproduksjon
 - Eldresentre/møteplasser lokaliseres i bydelssentra og offentlige flerbruksbygg
- Eldreomsorgen skal kjennetegnes av forebygging, hverdagsrehabilitering og bruk av ny teknologi som innsatsområder for at flere kan bo hjemme lengre
- Krav til bolig- og boområdekvaliteter i arealforvaltningen tilrettelegger for at unge kan bli eldre i egen bolig eller flytte til egnet bolig i nærområdet

Bidra til at kvinners levekår i Sandnes er på samme høyde som menns levekår

- Dokumentert kunnskap om årsakene til ulikheter som fremkommer av levekårsundersøkelse og statistikkene (jfr. Sunn by), skal være grunnlaget for tiltak som utjevner uønskede forskjeller
- I planperioden skal det utarbeides en plan for å motvirke vold i nære relasjoner

MÅL:

Sandnes vil være langsiktig og bruke ressursene fleksibelt

STRATEGIER OG TILTAK:

Offentlige bygg og anlegg skal utformes slik at de skaper tilhørighet og fellesskap, og gir tilgjengelighet for alle:

- I lokalisering av bygg og anlegg skal prioriteres
 - Tilgjengelighet til offentlig kommunikasjon
 - Mulighet for aktiv transport, gang- og sykkelveier
 - Plassering i forhold til andre tjeneste- og servicetilbud, der det er en skole etablert utgjør den en kjernefunksjon i videre utvikling
 - Tilgjengelighet til friområder, parker, lekeplasser og idrettsanlegg
- Utforming og konstruksjon skal prioritere
 - Kvalitet som ivaretar bygget/anleggets funksjon i dets levetid
 - God estetisk utforming tilpasset omgivelsene
 - Felles inngangsparti og flerfunksjoner som gir økt arealeffektivitet
- Offentlige bygg og anlegg skal romme flere funksjoner rettet mot ulike brukergrupper gjennom
 - Samlokalisering av tjenestetilbud
 - Universell utforming
 - Tverrfaglig og langsiktig planlegging av tjenestetilbud og behov
 - Utvikle tjenestene til sømløse tjenester lokalt
 - Definerte skolebygg tilrettelegges for utlån til lag/foreninger og frivillig sektor, herunder lager, møterom og driftstilpasninger for slik bruk
- Få frem og ajourholde system med enkle oversikter av normer og regler for bygg og anlegg som "gjentar seg"
 - Veiledende normer og regelkrav for utforming av barnehagebygg
 - Ny bestemmelse om lekeplassnorm er styrende
 - Normer for areal og utforming av boligtyper til ulike beboergrupper av vanskeligstilte boligsøkende
 - Veiledende normer og regelkrav for skolebygg
 - Veiledende normer og regelkrav for bo- og aktivitetssenter
 - Veiledende normer og regelkrav/retningslinjer for spillemidler for idretts- og aktivitetsanlegg

Effektivt ledelsessystem som forankrer og bygger opp under tverrfaglige løsninger:

- Målrettede og effektive beslutningslinjer
- Strategisk styring preget av betydelig tverrsektoriell tilnærming
- Langsiktig planlegging (12-15 år) både av arealbruk og om tjenesteutvikling
- Årlig tilbakerapportering og måling av resultater
- Fremholde resultateffekter av tverrfaglige løsninger
- Synliggjøre evaluering av kortsiktige resultater opp mot de langsiktige målene som er satt

Samarbeid som likeverdige partnere i de kommunalt eide selskapene;

- Være en forutsigbar eier/deltaker i selskaper og samarbeid
 - Målrettet styring av kommunens eierskap ift. effektivitet, verdiskapning og samfunnsøkonomiske løsninger, og preget av åpenhet og politisk forankring gjennom de demokratiske organ
 - Samarbeid med andre skal gi bedre ressursbruk for kommunen og økt tjenesteproduksjon (mengde og/eller kvalitet)

MÅL:

Sandnes kommune vil være en attraktiv arbeidsplass

STRATEGIER OG TILTAK:

Rekruttere, utvikle og beholde medarbeidere

- En aktiv læringskultur
- Tverrfaglige samarbeid prioriteres i oppgaveløsninger
- Ansvar, interessante oppgaver og utviklingsmuligheter kjennetegner arbeidsplassen
- Organisasjonen kjennetegnes av klar myndighets- og ansvarsfordeling
- Aktiv arbeidsgiverstrategi som tilrettelegger for mangfold og integrering

Behov for tiltak og mulige løsninger i kommunens tjenesteyting

I det følgende omtales prioriterte tiltak og prinsipper som angår tjenesteproduksjonen fremover. Gjennom bruken av tjenestesjekklisten i alle plansaker vil konkrete behov, konsekvenser og løsninger bli analysert og dokumentert. I tillegg er det behov for mer grundige utredninger innenfor enkelte tjenester. Dette vil fremgå av fag-/temaplaner som fremmes i egne saker.

Behovene og løsningene som beskrives får sine avklaringer og prioriteringer de kommende økonomiplanene.

TJENESTEOMRÅDET OPPVEKST **Barnehage**

Ansvarlig Periode

• Gjennom bruken av tjenestesjekklisten sikres behovene for nye barnehagetomter med arealbehov ift. dimensjonering av bygget	Oppv.II
• Arealbestemmelsene må hjemle mulig annen bruk av barnehagetomten/bygget dersom grunnlaget for barnehagedrift ikke lengre er til stede. Muligheter for bruk til andre offentlige tjenestebehov, tilførsel som grønt område mv. er kriterier som må avgjøres og hjemles i enkeltplanene.	Kul&By
• Lokaliseringsmessig er det et mål at det er barnehageplasser i nærområdene der folk bor. Det gir kort vei og mulighet for å gå/sykle fra bolig til barnehagen. Kvalitetsbarnehager i nærmiljøet er det som befolkningen etterspør i størst grad. Alternativ lokalisering er nært hovedtransportårer/knutepunkt slik at barnehagen er lett tilgjengelig på vei til/fra arbeid.	Oppv.II/
Kul&By
• Kapasitetsmessig i planperioden er det behov for å ha klar for bygging 2 tomter/arealer årlig. Barnehage kan etableres på egen tomt eller i kombinert bygg med andre egnede funksjoner når krav om uteareal og lekeareal er oppfylt. Selve oppføringen og driften av barnehagene i Sandnes skjer i både kommunal og privat regi. Prioriteringer skjer i årlig rullering av plan for barnehager som også er grunnlag for tilskudd til private barnehager.	Oppv.II/
Kul&By

TJENESTEOMRÅDET OPPVEKST

Ansvarlig Periode

For de konkrete behovene i bydelene vises til kapittelet om Arealforvaltning der løsningene er nærmere beskrevet.

Grunnskole

- Nærskoleretten legges til grunn ved planlegging av behov for økt skolekapasitet Oppv I
- Håndtering av toppår (periode av varighet på 2-3 år) kan løses ved bruk av modulbygg. Ungdomstrinnet kan også bli supplert ved bruk av skoleskysstilbud. Oppv I
- Ny skole i området Ganddal – Stangeland må etableres. Skogsbakken, Lundehaugen, Bogafjell kan være aktuelle områder Oppv I
- Skole for elever bosatt i Sandnes sentrum må planlegges. Ny skole i Skogsbakken er en mulighet for tilførsel av plasser i grunnskolen – sentrumsnære områder. Oppv I
- Det avklares om Skeiene ungdomsskole skal rehabiliteres eller rives og bygges opp på nytt. Det må finnes løsninger som sikrer tilstrekkelig kapasitet i ungdomstrinnet i det sentrale Sandnes. Utvidelser ved eksisterende ungdomsskoler inngår i disse vurderingene. Oppv I
- Utvidelsen av Sørbø skole med 2 paralleller er ressursen for å håndtere utbygging sist halvdel av denne kommuneplanperioden. Oppv I
- Skolene Bogafjell og Buggeland utvides til rene 3 parallellers barneskoler og med fortsatt samarbeid med Austrått og Iglemyr håndteres utbyggingen i Bogafjell/Brattabø for barnetrinnet. Oppv. I
- Det bygges ny barneskole i Skaarlia med 2 paralleller Oppv. I
- Hana skole utvides til barneskole med 3 paralleller Oppv. I
- Behov for elevplasser ift. utbyggingen i Vedafjell/Kleivane nord på kort sikt styres mot Iglemyr skole, mens de permanente langsiktige løsninger sikres ved de off.områder i Skaarlia. For ungdomstrinnet er primærskolene i denne kommuneplanperioden Øygard, Høyland og Lundehaugen. Oppv. I
- Sviland skole dekker kapasitet ved boligbygging på allerede frigitt areal. Planutformingen av byutviklingsretningen Sandnes øst har lagt på plass hovedkonseptet for utviklingen av fremtidig skolestruktur i planområdet. Oppv I
- Høle skole dekker kapasitet ved utbygging av de allerede frigitte arealene.
- I Riska bydel etableres Hommersåk skole som fullverdig barneskole med 6-7 klasser. Med dagens frigitte utbyggings-arealer har Riska tilstrekkelig kapasitet frem til ca 2025. Med nye sammenhengende store byggeområder må skolestrukturen vurderes på nytt. Konsekvenser for Maudland og Hommersåk skoler på lang sikt inngår i slikt utredningsarbeid. Tomt i Trekanten brukes til ny barneskole med 3 paralleller, Hommersåk skole kan vurderes avviklet når ny skole er på plass. Trekanten beholdes til skoleformål i denne kommuneplanen. Oppv. I
- Figgjo skole er vedtatt skal rives og bygges opp igjen som en barneskole med 2 paralleller, for mellom 350 og 400 elever. Oppv I

Helsestasjonstjenester

- Bydekkende tjenester lokaliseres primært til sentrum/bydelssentre Oppv. II
- Samlokalisering i "Familiens hus" er prefererte løsninger Oppv. II
- Lokaler for helsestasjonstjenester inngår i nye/større renoveringer av skolebygg Oppv. II

Kultur og Fritid

- Ungdomskultur i sentrum er behandlet i kommunedelplan for Kultur og den viser til at det i sentrum skal være et kultursenter for ungdom over ungdomsskolealder. Ungdomskulturtilbudet i Langgata 54 videreføres. Kul&By
- Varatun Gård bør utvikles til et kulturanlegg for hele kommunen, med formidling av håndverkstradisjoner og aktiviteter for ulike aldersgrupper inkl. ungdom Kul&By
- Møteplasser som er politisk og religiøst nøytrale er prioritert oppgave i alle områdene. Tilrettelegging for aldersuavhengig bruk er sentralt kriterie i selve utformingen av møteplassen(e). Kul&By
- I bydelssenterne prioriteres i Bogafjell drift av fritidstilbud i Bogafjellhallen. I byggeprogrammet for hallen er det avsatt lokaler for kommunal drift av fritidstilbud for ungdom i bydelen. Resultatenhet kultur og fritid har ansvaret for tilbudet. Det er pr d.d. ikke bevilget midler til personell og selve driften av fritidstilbudet, slik at det må håndteres i økonomiplan i 2014. I Lura prioriteres fortsatt bruk av Lura bydelshus pga nærhet til idrettsanlegget og skolen. Hanahallen drives i dag med tilbud om åpen hall, videre utvikling i øst skjer ihht utviklingen av byutviklingsretning Sandnes øst. Kul&By
- I nærområdene prioriteres aktivitet lagt til ungdomsskolene og slik at det blir møtested også for egenorganisert aktivitet i nærområdet. Austrått har behov for lokaler til slik drift utover det som skjer i Austråttshallen. Sandvedområdet har ingen tilbud i dag. Lokalisering ifm u-skole i Skogsbakken prioriteres. Kul&By
- Arbeidet med ny kulturarenaplan skal utrede behovet for rehabilitering av lokaler som brukes av de frivillige foreningene, og det skal lages handlingsplan for kulturarenaer som følger økonomiplanperioden.

TJENESTEOMRÅDET LEVEKÅR**Boliger for vanskeligstilte**

	Ansvarlig	Periode
Oppdatert oversikt over de eksisterende botilbudene skal sammen med oppdatert behovskartlegging og handlingsprogrammet i Boligsosial handlingsplan brukes aktivt for å øke andelen varierte og rimelige boliger i bydelene. Tjenestesjekklisten brukes som styringsverktøy i plansaker.	Levekår	
I alle reguleringsplansaker skal boligsosiale behov være løst. Ved avhending av kommunale bygg/eiendommer, også de som reguleres før salg, skal behov knyttet til boligsosiale formål vurderes særskilt.	Eiendom K&B	
Tilgang på nødvendig miljøarbeider/booppfølgingstjeneste er sentralt for å oppnå målet om at alle kan bo i egen bolig.	Levekår	
Bruk av fortrinnsrett, reguleringsplanbestemmelser og utbyggingsavtalen er de tre sentrale planverktøyene i å gjennomføre en boligsosial utbyggingspolitikk i perioden. I tillegg prioriteres aktiv bruk av Startlån slik at flest mulig kan kjøpe sin egen bolig.	Kul&By/ Levekår	
Det skal sikres gode og tilpassede uteoppholdsarealer tilknyttet boligene	Kul&By	

Omsorgsboliger

I planperioden er det behov for et nytt botilbud (6 plasser) til mennesker med psykisk utviklingshemming hvert år. Botilbudene bør lokaliseres som integrert del av boområder, med nærhet til servicefunksjoner og kollektivtraseér.	Levekår	
Behovet for omsorgsboliger til personer med samtidig rus og psykisk lidelse er 4 nye enheter (5-8 beboere). Boligene stiller særlige krav til lokalisering	Levekår	
Det vil være behov for nye bofellesskap for psykisk syke	Levekår	
Kjøp av kommunale boliger/leiligheter for utleie bør primært skje i områder med nærhet til eksisterende bemannede personalbaser	Levekår	

Eldreomsorg

Omsorgsplan 2012-2030 viser behov for en sterk opptrapping av antall heldøgns plasser i perioden 2020-2030, tilsvarende om lag 400 nye plasser.	Levekår Kul&By	
---	-------------------	--

Rusvernet

Kommunens eiendom på Soma rommer sentrale funksjoner i rusverntjenesten. Bygningsmassen er vedtatt revet og bygget opp på nytt, slik at virksomheten kan videreføres. Løsningen vil gi bedre driftsvilkår.	Eiendom Kul&By/ Levekår	
Boliger og tomter til småhus med oppfølgingstjenester for rusavhengige er stort. Egned lokalisering kan i enkelte tilfeller avvike fra en ordinær bolig. Gjennom bestemmelser i kommuneplan og reguleringsplaner er det nødvendig at det skapes handlingsrom for slike løsninger.	Eiendom Kul&By/ Levekår	
Det skal utvikles differensierte botilbud for mennesker med rusproblematikk hvor målet er stabile boforhold og gode bomiljø		

TJENESTEOMRÅDET KULTUR OG BYUTVIKLING**Trygge og attraktive skoleveier**

- Tilrettelegging for økt fysisk aktivitet er et mål som også rettes mot skoleelever. Det må legges til rette for trygge og attraktive skoleveier fra boområdene og til g/s-vegene. Prioritet i første omgang har tilrettelegging i Ganddalområdet, mellom Figgjo skole og Figgjohallen og fra de nye områdene i Vedafjell.
- I alle plansaker skal mulig kobling til eksisterende barnetråkk og turveger vurderes med sikte på å skape felles løsning med sikker skolevei.

Ansvarlig Periode
Kul&By
Teknisk

Teknisk/
Kul&By

Fleksible og robuste offentlige områder

- Plan for utbygging av et hvert nytt offentlig område skal gjøres ved at både kortsiktig behov og langsiktige muligheter vurderes og kartlegges. Gjenbruk av området over planperioden er et kriterium.
- Tilførsel av tilleggsareal og/eller tilgang på økt uteareal til de eksisterende offentlige områdene skal vurderes i alle plansaker

Rådm.

Spleiselagsløsninger om offentlig ikke-lovpålagt infrastruktur

- Kvalitet og robusthet i grønne områder, økt kapasitet av idrettsanlegg/haller og møteplasser løses primært gjennom tilleggsavtaler (spleiselag) med utbyggerne. I tillegg til utbyggingsavtalen, og med bruk av tjenestesjekklisten avklares grunnlaget for å ta i bruke slike tilleggsavtaler.
- Bydelsparker, baner og tilsvarende anlegg i boområdene skal vurderes anlagt i sambruk med kommunaltekniske anlegg som for eksempel fordrøyningsbasseng. Planbestemmelser må hjemle slik sambruk
- Miljøstasjoner skal etableres i alle bydelssentre og i tilknytning til servicefunksjoner innenfor store utbyggingsområder.

Rådm.

Kul&By
Teknisk

Teknisk

5. Arealstrategi

Prioriteringer i kommuneplanens arealdel sikrer at arealbruken i kommunen bidrar til å nå de mål som blir vedtatt for kommunens samfunnsutvikling, i samsvar med regionale og nasjonale forventninger. Dette innebærer en inkluderende, attraktiv, bærekraftig og klimavennlig utbyggings- og transportpolitikk, ansvar for biologisk mangfold, jordvern, estetikk og landskapsbilde, legge til rette for likeverdige levekår, folkehelse, samt universell utforming.

Kommuneplanens arealdel består av juridisk bindende plankart og bestemmelser, i tillegg til retningslinjer. Kommuneplanens plankart viser lokalisering og sammensetning av ulike formål og funksjoner i kommunen, for eksempel bolig, næring og offentlig/ privat tjenesteyting, hovedstruktur for kollektiv, sykkel- og veinett, grøntkorridorer, idrettsanlegg, senterstruktur og fremtidige byutviklingsområder. Kommuneplanens bestemmelser og retningslinjer setter rammer for hvordan kommunens arealer skal utvikles i fremtiden, for eksempel gjennom krav til utbyggingstetthet og bokvalitet.

Barn og unge mener:

Å spre grønn glede over det urbane vil øke trivselen. Ruten og Langgata er viktige områder å ta tak i.

Sandnes – i sentrum for framtiden! Romslig, modig og sunn.

Visjonen «romslig, modig og sunn» fordrer en inkluderende, innovativ, bærekraftig og miljøvennlig byutvikling, som sikrer et godt by- og bomiljø for alle, trygge oppvekstvilkår for barn og unge, tilfredsstillende tilgang til nødvendige tjenester, fokus på levekår og folkehelse, kvalitet og kreativitet i planløsningene og muligheter for miljøvennlige energi- og reisevalg. Innenfor miljøforvaltning knyttes visjonen til arbeid for ren luft, levende og mangfoldig natur i økologisk balanse, folkehelse, trivsel og gode livsvilkår for befolkningen og tilgang til rekreasjonsområder.

Strategiske, interkommunale og regionale forhold

Nasjonal politikk for vår region er utformet og konkretisert gjennom revidert Regionalplan for langsiktig byutvikling på Jæren (RP-J). Her fastlegges prioriteringer og plangrep om fremtidig byutvikling/byomforming samordnet med transportinfrastruktur, herunder hovedkollektivakser, regionale næringsarealer, regional grønnstruktur, langsiktig grense mot landbruket, og senterstruktur og handelslokalisering i et langsiktig perspektiv. Videre fastsettes krav til bokvalitet og byggetetthet i byområder med ulik tilknytning til senterstruktur og kollektivtransport.

Hovedmål for arealforvaltningen

Sandnes vil være:

- Et bærekraftig, attraktivt og inkluderende bysamfunn gjennom samordnet utbyggings- og transportpolitikk.
- Ansvarlig for biologisk mangfold, jordvern, estetikk, kulturminner og landskapsbilde
- Framtidsrettet innenfor likeverdige levekår, folkehelse og universell utforming
- Opptatt av at fritidsbebyggelse er tilpasset allmenne friluftsinnteresser

Forutsetninger

Samlet bygger kommuneplanens arealstrategi på kommunens egne målsetninger for fremtidig samfunnsutvikling, Regionalplan for langsiktig byutvikling på Jæren, interkommunalt plansamarbeid, regionale temaplaner, intensjonene i Framtidens byer og nasjonale forventninger som f.eks. rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal og transport og hensyn til barn og unge i planleggingen. Videre er det et planpremiss at Sandnes følger opp sin forpliktelse i belønningsordningen om at all vekst i persontransporten i byområdet skal skje med kollektiv, gange og sykkel jamfør klimaforliket og Nasjonal transportplan.

Utover regionale og interkommunale plansamarbeid har Sandnes kommune påtatt seg forpliktelser gjennom partneravtalen i Framtidens byer. Her forutsettes reduksjon i klimagassutslipp og gode bymiljø gjennom blant annet utbyggingsmønster, transportplanlegging og krav til energiløsninger gjennom kommuneplan. Framtidens byer og øvrige målsetninger for klima - og miljøarbeidet omtales nærmere i kommunens miljøplan. I tillegg har kommunen en forpliktende samarbeidsavtale med Husbanken knyttet til boligsosial utbygging. Her forutsettes reduksjon i venteliste for bolig både mht vanskeligstilte og personer med behov for omsorgsboliger, samt reduksjon av bostedsløse.

Førstegenerasjons felles boligstrategi i storbyområdet

I samsvar med prioritering i vedtatt planstrategi for 2012-2015 om storbyområdets utfordringer, har de fire samarbeidskommunene Sandnes, Sola, Stavanger og Randaberg utformet en første versjon av felles boligstrategi. Strategien tar utgangspunkt i St.meld. 17 (2012-2013) om boligpolitikken i Norge. Felles boligpolitisk strategi har definert mål og virkemidler som kommer til anvendelse i boligpolitikken i storbyområdet denne perioden. Strategien har identifisert over 60 virkemidler som benyttes/kan benyttes.

For denne planperioden er det prioritert 15 felles boligpolitiske virkemidler som følges opp i form av samfunnsdelen, kart og bestemmelser i revidert kommuneplan/boligpolitiske planer i de fire kommunene. Felles boligpolitisk strategi for storbyområdet er sammenfattet slik:

Virkemidler Mål	Plan- og bygningsloven	Statlige låne- og tilskuddsordn.	Kommunal tomtepolitikk	Kommunale bidrag
5.1 BOLIGER FOR ALLE I GODE BOMILJØ				
5.1.1 Tilstrekkelig boligproduksjon	1. Innføre samordnet bruk av boliganalyse – sikre tilførsel av varierte boligtyper og størrelser 2. Harmonisere utforming og bruken av utbyggingsavtale 3. Harmonisere bruk av kommuneplan-bestemmelser om kvalitet	4. Utrede samarbeid med boligbygge-lagene og evt. andre for å sikre flere kommunale utleieboliger	5. Samkjørt bruk av anvisningsrett / fortrinnsrett og utpekingsrett	6. Samarbeid om sosial infrastruktur i kommunegrense områdene
5.1.2 God arealutnyttelse	7. Bestemmelse om aktiv lokaliseringstrategi. Tilførsel av næringsarealer for relokalisering som åpner for byomforming 8. Arbeidet for endringer i plan- og bygningsloven vedr. frivillig utbyggingsavtale, for å gi de nødvendige styringsmuligheter i byomforming	<i>Ingen virkemiddel</i>	9. Aktiv rolle i næringsarealutviklingen som bidrar til lokaliseringstrategien (jfr kommuneplan bestemmelse)	<i>Ingen virkemiddel</i>
5.1.3 Bærekraftig utvikling	<i>Ingen virkemiddel</i>	<i>Ingen virkemiddel</i>	<i>Ingen virkemiddel</i>	10. Utarbeide et felles handlingsprogram for storbyområdet vedr. energi og klima
5.2 TYGG ETABLERING I EID OG LEID BOLIG				
5.2.1 Tilgang til varierte og trygge utleieboliger	<i>Ingen virkemiddel</i>	11. Få avklart lovtolkning av merverdiavgifts-kompensasjon på kommunale utleieboliger	<i>Ingen virkemiddel</i>	12. Harmonisere utleiepris på kommunale utleieboliger (ref ønske om lik utmåling fra Husbanken bostøtte-ordning)
5.3 BOFORHOLD SOM FREMMER VELFERD OG DELTAKELSE				
5.3.1 Balansert befolknings-sammensetning	<i>Ingen virkemiddel</i>	<i>Ingen virkemiddel</i>	<i>Ingen virkemiddel</i>	13. Gjennomføre levekårsundersøkelser 14. Gjennomføre demografisk analyse, bolig-byggeprogram, framskrivninger
5.3.2 Kvalitets-prinsipper – gode boligområder i godt bomiljø	<i>Ingen virkemiddel</i>	15. Oppfordre borettslag til å bruke Husbankens grunnlån for tilrettelegging av eksisterende bebyggelse for univ. utforming	<i>Ingen virkemiddel</i>	<i>Ingen virkemiddel</i>

De viktigste føringene i denne kommuneplanrevisjonen er:

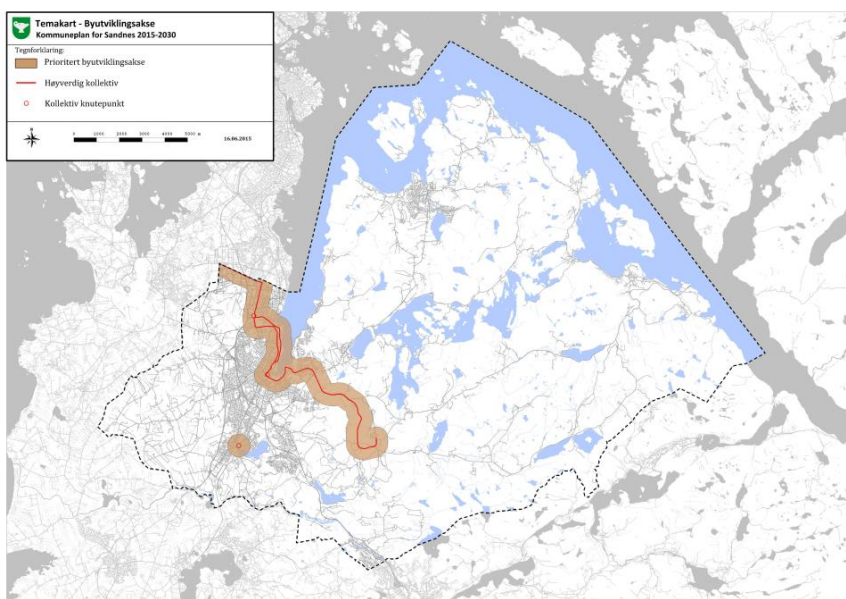
- Fortetting, transformasjon og kollektiv- og senterbasert byutvikling med høy områdekvalitet.
- Universell utforming som en strategi for å utvikle en by der hele befolkningen skal ha likestilte muligheter for livsutfoldelse og samfunnsdeltakelse.
- Klimaforlikets forutsetning om nullvekst i personbiltrafikken i byområdet.
- Sikre effektiv og konsentrert byvekst i områder med god tilgjengelighet til fots, på sykkel og med kollektiv.
- Tilrettelegge for økt andel reisende med kollektiv, gange og sykkel.
- Sikre gode vekstbetingelser for Sandnes sentrum som et attraktivt og funksjonelt knutepunkt i kommunen og regionen.
- Sikre gode byutviklingsbetingelser for Forus/Lura, Sandnes sentrum, Sandnes Øst og jernbanestopp.
- Legge til rette for attraktiv tettstedsutvikling og moderat vekst i Hommersåk og de mindre tettstedene.
- Tilrettelegge nødvendig kapasitet på sosial og teknisk infrastruktur i prioriterte utbyggingsretninger.
- Tilrettelegge og videreutvikle attraktive og varierte næringsarealer. Sikre hensiktsmessig lokalisering av ulike næringskategorier ut fra tilgjengelighet.
- Videreutvikle lokalsenterområdene som attraktive og funksjonelle møtesteder for bosatte i nærområdet, med variert funksjonssammensetning, samlokalisering av arbeidsplasser, handel, kulturinstitusjoner og kommunale tjenester på bydelsnivå.
- Utvikle en sammenhengende, allment tilgjengelig grønnstruktur i eksisterende og fremtidige byggesoner og til overordnede tur- og rekreasjonsområder, samt legge til rette for urbant friluftsliv. Sikre tilstrekkelige, funksjonelle og attraktive friområder.
- Sikre langsiktig grense mot landbruket og kjerneområder landbruk.

Byutviklingsgrepet kommuneplan 2015-2030

Generelt

Målsetninger om en attraktiv kollektiv- og senterbasert byutvikling ligger til grunn for arealutviklingen i kommuneplan 2015-2030. Byutviklingsstrategien er basert på mål om forsterket samordnet areal og transportplanlegging, attraktiv stedsutvikling, inkluderende byutvikling og miljøvennlige transportformer.

Byutviklingsstrategien for kommuneplan 2015-2030 innebærer at arealutviklingen skal prioriteres og styres inn i byutviklingsaksen til høyverdig kollektivsystem og sikre kvalitet og gjennomførbarhet for byutviklingsområdene Forus/Lura, Sandnes sentrum og Vatnekrossen som første fasen av Sandnes Øst, og øvrige to faser på lengre sikt. Samtidig prioriteres knutepunktsutvikling i tilknytning til Jærbanens holdeplasser.

Figur 1: Prioritert byutviklingsakse. Arealstrategien innebærer en prioritering av byutviklingsaksen Forus/Lura, Sandnes sentrum og Sandnes øst. Samtidig prioriteres byutvikling tilknyttet Jærbanens holdeplasser. Kartet er ikke juridisk bindende, men vil være retningsgivende for prioritert byutvikling i kommuneplanperioden.

Figur 1 viser den prioriterte byutviklingsaksen Forus/Lura, Sandnes sentrum, Sandnes Øst. Denne illustrerer en arealbruk som bygger opp under høyverdig kollektivtrase på kort og lang sikt. Samtidig prioriteres byutvikling knyttet til jernbanestopp gjennom transformasjon og områdeutvikling. Det vektlegges at Sandnes sentrum og Ganddal har viktig koblingspunkt mellom jernbane og øvrig kollektivtransport og gode muligheter for å betjene kollektivreisende, også fra Sør-Jæren. Plangrepet sikrer gode muligheter for at Sandnes på denne måten bidrar til å nå regionale målsetninger om endret reisemiddelbruk i tråd med målsetninger i klimaforliket og Nasjonal transportplan.

Den prioriterte byutviklingsstrategien utløser behov for transformasjon og fortetting i tråd med intensjonene som fremgår av ny regionalplan for langsiktig byutvikling på Jæren. Her legges det opp til at minst 50 % av kommunens fremtidige arealbehov skaffes gjennom transformasjon og fortetting av eksisterende tettsteder. Forusområdet og Sandnes sentrum fremheves som viktige transformasjonsområder. Samtidig planlegges Sandnes Øst som et attraktivt regionalt byområde med planløsninger som er bærekraftige for både regionen og kommunen. Felles for de tre prioriterte byutviklingsområdene er at alle disse bygger opp under høyverdig kollektivtransport og senterstrukturen slik den er lokalisert og dimensjonert, med Sandnes sentrum som hovedsenter. Dimensjonene som byutviklingsretning Sandnes øst representerer krever at gjennomføringen skjer i faser. Samtidig må dette regionale plangrepet realiseres med grunnlag i et samordnet arealbehov for regionens og kommunens behov på sikt. I denne planperioden prioriteres første fasen – Vatnekrossen, og på den måten sikres at åpningen av Sandnes øst får nødvendig samordning med bussvei 2020. Mer detaljert beskrivelse av langsiktige utvikling av Sandnes Øst omtales i neste kapittel. Det vektlegges særskilt gjennom kommuneplanens bestemmelser at både transformasjon og ny byvekst skal bidra til økt områdekvalitet og gode byrom.

For å tydeliggjøre en prioritering av kollektivbasert byutvikling fastsettes en overordnet rekkefølge av utbygging i kommuneplanens bestemmelser, som gir føringer for blant annet økonomiplan og utbyggingsprogram. Denne bestemmelsen sikrer ytterligere vektlegging av arealutvikling med nødvendig teknisk og sosial infrastruktur i byutviklingsaksen Forus/Lura, Sandnes sentrum, Sandnes øst og senterområdet på Ganddal med grunnlag i togstopp på Jærbanen i kommuneplanperioden 2015-2030. Oppsummert prioriteres fremtidig byvekst i kommuneplanperioden med følgene overordnede rekkefølge i utbygging:

1. Transformasjon og ny vekst innenfor høyverdig kollektivakse

- a. Høyverdig kollektivakse Forus – Sandnes sentrum – Sandnes Øst
- b. Holdeplasser langs Jærbanen

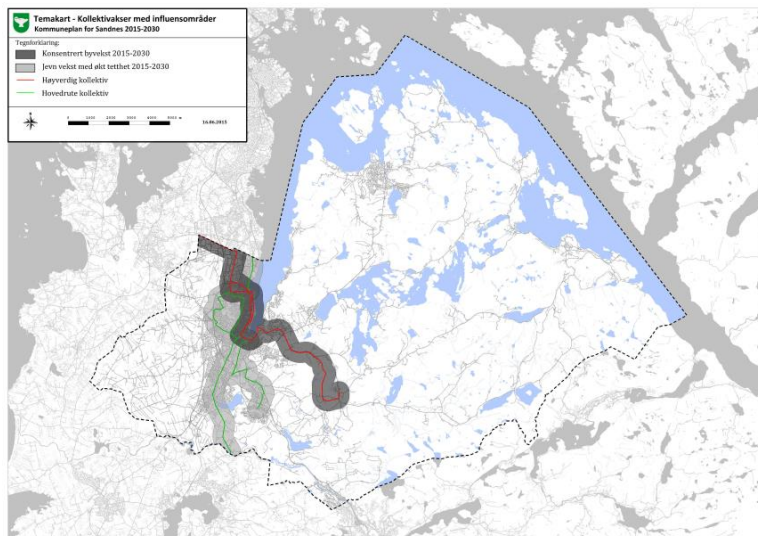
2. Transformasjon og ny vekst innenfor hovedkollektivaksene

- a. Sandnes Nord
- b. Sandnes sør/sørøst

3. Moderat vekst, jfr måltall

- a. Hommersåk
- b. De mindre tettstedene

For å sikre at bolig- og næringsområder utenfor prioritert byakse også videreutvikles i tråd med målsettingene om konsentrert byvekst, fastsettes krav til generell økt utnyttelse i tilknytning i hovedkollektivakse i Sandnes sør, med tilhørende krav til bo- og områdekvaliteter. Kartet nedenfor illustrerer kollektivaksene for buss med influensområdene.

Figur 2: Kollektivakser med influensområde byvekst.

Når det gjelder de øvrige tettstedene i kommunen er det en målsetning å sikre attraktive tettstedsutvikling og moderate vekstmuligheter. Hommersåk skal sikres vekstmuligheter som bidrar til en attraktiv tettstedsutvikling. Tilsvarende skal det sikres at de mindre tettstedene som Figgjo, Malmheim og Høle gis en moderat vekstmulighet innenfor de arealene som er allerede er frigitt til utbyggingsformål.

Bolig

Ny boligvekst lokaliseres i hovedsak i kollektivaksene og definert senterstruktur. Å synliggjøre arealbehov for bolig er et viktig virkemiddel for å imøtekomme etterspørsel, sikre kvalitet og forutsigbarhet i planløsningene. Arealregnskapet sammen med økonomiplan gir informasjon om hvorvidt det er/er planlagt tiltak for å sikre kapasitet i sosial og teknisk infrastruktur i områder som foreslås utviklet gjennom transformasjon og ny utbygging. Samtidig vil prioriteringer i ny kommuneplan gi føringer for behov om nye investeringer som er nødvendige. For å ivareta hensynet til bokvalitet i en situasjon hvor tetthet og utnyttelse tillegges et økt fokus innføres oppdaterte bestemmelser om kvalitet og størrelse på felles – lek og uteoppholdsarealer. Bystyrets mål om 700 boliger per år, definerer behovet for boligarealet kommuneplan skal legge til rette for. For tettstedene legges definerte måltall til grunn:

Riska bydel: ca 50 boliger pr år.
Høle bydel: ca 15 boliger pr år.
Malmheim bydel: ca 2,5 boliger pr år.
Rossåsen/Figgjo bydel: ca 20 boliger pr år.

All utbygging forutsetter en tilpasning til den sosiale infrastrukturen i bydelen.

Næring

Næringsområder lokaliseres i byområdet basert på behov, funksjon og tilgjengelighet, jf kart i Figur 2: *Kollektivakser med influensområde byvekst*, for å sikre forutsigbarhet og optimalisering av infrastruktur. Arealutviklingen skal styres med grunnlag i regionalplan for Jærens tre definerte næringsarealkategorier. Disse er basert på en lokaliseringsstyring ut fra kollektivtilgjengelighet for å sikre fleksibilitet og muligheter for transformasjon. Arbeidsplassintensive virksomheter med høy arealutnyttelse og lav parkeringsdekning, for eksempel kontor, lokaliseres til områder med høyverdig kollektivtilgjengelighet eller i sentrum/ øvrige sentre. Industri- og lagervirksomheter med lav arbeidsplassintensivitet skal tilsvarende lokaliseres i områder som i større grad er egnet for godstransport, med god biltilgjengelighet. Etablering av logistikkbasert næring bør skje i nærheten av godsterminalen.

Det er et mål for Sandnes å tilby varierte næringsarealer. For å oppnå dette må det sikres muligheter for relokalisering av eksisterende næringsvirksomheter i byomformings- og transformasjonsområdene. Å utforme en slik samlet og langsiktig lokaliseringsstrategi blir en viktig oppgave frem mot neste kommuneplanrevisjon. I denne kommuneplan foreslås ikke store nye næringsarealer, men de eksisterende sikres gode rammevilkår for utvikling. I tillegg prioriteres at Sandnes sentrum videreutvikles som et attraktivt og funksjonelt knutepunkt for både handel, kultur, sosiale møter og kunnskapsintensive næringsvirksomhet, slik at sentrum blir det regionale senteret som regionalplan for Jæren legger opp til.

Senterstruktur

Sentrum behandles særskilt gjennom en egen kommunedelplan. Forslag til arealbruk skal sikre best mulige utviklingsbetingelser for Sandnes Sentrum som et attraktivt og funksjonelt kommunesenter for beboere, næringsaktører og andre brukere. Samtidig tydeliggjøres en senterstruktur som bygger opp under Sandnes sentrum og hvor bydelssentrene tillegges funksjoner for å ivareta behovet for daglige gjøremål, lokal service og handel, og sosiale møteplasser i bydelene. For byutviklingsretningen Sandnes øst er det i tillegg definert en egen senterstruktur som bygger på kommunens felles prinsipper, men som i tillegg

vektlegger nødvendige holdeplassfunksjoner knyttet til en arealutvikling fundamentert på høyverdig kollektivsystem som det arealstrukturerende.

Tjenestetilbud

Samtidighet i planlegging og gjennomføring av teknisk og sosial infrastruktur er innarbeidet som en viktig forutsetning for fremtidig byutvikling i Sandnes. Behovet for tiltak og mulige løsninger vurderes på kort sikt ut fra dagens situasjon. Nye forutsetninger som følge av planlagt utbygging i planperioden er deretter vurdert. Nærmere omtale er gitt i kapittelet om kommunale tjenester og bolig. I kommuneplanens arealdel inkl. bestemmelser er nødvendigheten av samtidighet mellom utbygging og teknisk/sosial infrastruktur innarbeidet. Byutviklingsgrepet i kommuneplan utgjør med dette et grunnlag for fremtidige prioriteringer i tjenesteområdenes fagplaner, økonomiplan og revisjon av utbyggingsprogrammet.

Transportinfrastruktur

Revidert kommuneplan 2015-2030 tilrettelegger for nullvekst i personbiltransport i storbyområdet gjennom konsentrert byvekst og økt tetthet i prioritert byutviklingsakse i kollektivaksene (inkl. sykkel og gange) og senterstrukturen. For å skape attraktive, effektive og funksjonelle byer som har god mobilitet må det utvikles et kollektivtransporttilbud med stor kapasitet, høy kvalitet og gode løsninger for gående og syklende. Det er det en forutsetning for å lykkes med en kollektivbasert byutvikling at arealbruken bygger opp om byutvikling med høy arealutnyttelse i kollektivaksene. Samtidig er det en målsetning å ivareta næringstransport gjennom rett lokalisering av næringsvirksomheter og tilrettelegging av nødvendig overordnet veiinfrastruktur.

Kollektivbasert byutvikling er prioritert gjennom en særskilt vektlegging av byaksen Forus/Lura, Sandnes sentrum og Sandnes Øst, i tillegg til knutepunktsutvikling langs Jærbanen. I tillegg definerer kommuneplanen høyverdig kollektivtrase og hovedkollektiver med tilhørende krav til arealutnyttelse, næringskategori, uteoppholdsareal og parkering. Bestemmelsene sikrer mest mulig effektiv arealbruk og områdekvalitet i kollektivbaserte områder som er frigitt til byutviklingsformål. For øvrig stilles krav til bedret tilrettelegging for gående og syklende gjennom gode tilkoblinger til kollektivholdeplasser. Dette er et premiss for å bygge videre opp under styrking av kollektivtransporttilbudet og målet om endret reisemiddelfordeling.

Sandnes kommune følger opp omforente mål for reisemiddelfordelingen slik de fremgår av Regionalplan for langsiktig byutvikling for Jæren og konseptvalgutredning for Jæren, hvor målet er en kollektivandelen på minst 15 % i 2040 for planområdet som helhet. Målet skal nås med høyere andeler for de meste sentrale, urbane områdene. Videre er det et mål at det skal etableres god fremkommelighet for gange og transportsykling i et sammenhengende regionalt gang- og sykkelvegnett. Regionalplanens mål er at gang og sykkeltrafikken skal være over 25 % i planområdet Jæren i 2020. Sykkelandelen alene skal i byområdet være over 12 % innen 2020. Sandnes har ansvaret for gjennom sine byutviklingsgrep å tilrettelegger for at kommunen når sin andel av den regionale måloppnåelsen gjennom bedret utnyttelse av allerede frigitte byområder og konsentrert byvekst i fremtidige byområder.

Folkehelse og universell utforming

Det skal sikres en attraktiv og inkluderende by- og stedsutvikling for ulike brukergrupper i alt planarbeid. Fysiske omgivelser som ikke stenger noen ute er en viktig for at alle kan delta og få felles opplevelser som skaper tilhørighet og tilknytning til byen. Sandnes kommune vil derfor satse på universell utforming som en strategi for å utvikle en by der hele befolkningen skal ha likestilte muligheter for livsutfoldelse og samfunnsdeltakelse. Universell utforming er også en indikator på moderne byutvikling preget av mangfold og inkludering.

Grøntstruktur

Sandnes er tildelt en sentral rolle i å videreføre og bygge opp under verdifulle, sammenhengende friluftsområder og kulturlandskap i kommunen. Det er en viktig målsetning å sikre videreføring av disse verdiene. Regional grøntstruktur skal forvaltes i samsvar med hensynssonen og for Sandnesmarka videreføres forvaltningsstrategien fra gjeldende kommuneplan. Kommunen skal også sikre ivaretagelsen av biologisk mangfold, som til betyr en forvaltning som dels er avhengig av områder med lav bruksintensitet og til dels større, sammenhengende områder uten stor grad av menneskelig aktivitet. Kommunens mål- og strategier er nærmere redegjort for i underlagsdokumentet Miljøplan for Sandnes 2015-2030.

Landbruk og jordvern

Arealforvaltningen i denne kommuneplanrevisjonen bygger opp under regionalplan for Jærens langsiktige grense kjerneområde landbruk i vest, og de definerte kjerneområdene landbruk hhv. Jødestad og Bråstein/Tjessem i gjeldende kommuneplan. Innenfor disse områdene skal arealforvaltningen sikre at ressursgrunnlaget gir grunnlag for et bærekraftig landbruk. Det er under utarbeidelse en egen kommunedelplan Landbruk for Sandnes. Den vil konkretisere strategier og tiltak knyttet til en bærekraftig arealforvaltning og praktisering av nasjonale krav mht vern av matjorda i LNF-områdene i Sandnes. Byutviklingsaksen som prioriteres i denne kommuneplan bygger opp under disse prinsippene.

Kulturminner og kulturmiljøer

Kulturminner og kulturmiljøer er viktige å ta vare på som kilde til kunnskap, opplevelse og bruk. Kulturminner legges til grunn som et viktig planpremiss for by- og stedsutvikling i kommunen. Kulturminner er en ikke-fornybar ressurs som må tas vare på og forvaltes til det beste for kommende generasjoner. For å styrke kulturminneverdiene som en kvalitet i byutviklingen revideres «Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer (2005-2017).

Strandsoneforvaltning

Sandnes kommune har utarbeidet en verdikartlegging av hele strandsonen fra Dyrnesvis på Gramstad til Gjesdal grense. Kystlinjen er delt inn i 8 soner som alle er kartlagt mht dagens bruk og grad av bygningspåvirkning. Klasse C er områder som kjennetegnes av store inngrep i dag og bygningstetthet er det dominerende. C-områder tilstrebes derfor å «rydde i» og videreutvikle. Klasse A er områder er minst bygningspåvirket, godt tilgjengelige, har vesentlige registreringer innenfor landskap, natur, friluftsliv og kulturmiljø.

A-områder bør det tilstrebes å forvalte uten nye tiltak. Av verdikartleggingen fremgår at ca 60 % av kommunens kystlinje er bygningspåvirket, og det allment tilgjengelige arealet for opphold i strandsonen, dvs. i 100 m-beltet langs sjø utenfor byggeområder/tettsteder, er i underkant av 10 %..Statlige planretningslinjer for forvaltningen av strandsonen i Norge definerer Sandnes i «pressområde». Det betyr at Sandnes må ha en helhetlig og bærekraftig forvaltning av strandsonen, der ulike brukergrupper sine interesser håndteres og der naturmangfold, kulturlandskap og stedsutvikling ligger til grunn for arealforvaltningen. I denne kommuneplanen foreslås utforming av en strategi basert på disse rammebetingelsene.

Fritidsbebyggelse

Befolkningen i Sandnes med 71.900 innbyggere og i regionen (rundt 300.000 innbyggere) er i sterk vekst, og denne utviklingen forventes å fortsette. Arealpolitikken legger til grunn at minimum 50 % av nye boligarealer skal fremskaffes gjennom byomforming og fortetting. Boliger og boområde forventes å få et mer urbant preget uttrykk og kravene til arealutnyttelse er økt. Dette betyr at en stadig større del av LNF-områdene vil få økt betydning for allmennhetens utøvelse av fysisk aktivitet og friluftsinnteresser. Samtidig er det ønskelig å øke befolkningens tilgang til og bruk av hytter i kommunen, og legge til rette for allmennhetens utøvelse av fysisk aktivitet som helsefremmende tiltak for alle. Sandnes har i dag ca 2.500 hytter og det er avsatt totalt 16 områder til fritidsbebyggelse. Knyttet til områdene er det avsatt områder til småbåthavner og det er ca 7 slike anlegg i dag. I tillegg til å være lokalisert langs kystsonen er det en stor andel hytter i LNF-områder langs vassdragene, med Ims-Lutsi som det største.

Den statlige hyttepolitikken stiller krav om en mer miljøtilpasset utbygging av fritidsbebyggelse der langsiktig kommunal planlegging, er basert på en politikk som omfatter både omfang, miljøkriterier og lokalpolitiske mål. Det er utformet rammer for å lage en langsiktig arealstrategi for fritidsbebyggelse i Sandnes. Arbeidet vil bli prioritert slik at strategien kan brukes i kommende kommuneplanrevisjon og i arealforvaltningen for øvrig. Den skal ta for seg både områder i strandsonen, i vassdragsområder og nye områder, i tillegg få frem enkle kvalitetskrav både mht selve fritidsbebyggelsen og område/stedskvalitet for fritidsbebyggelse.

Transformasjon og fortetting

Kommuneplanen legger til rette for arealøkonomisering og optimalisering av arealbruken innenfor eksisterende byområder. Ny vekst prioriteres delvis gjennom ny utbygging og delvis gjennom økt utnyttelse av allerede bebygde arealer. Felles for begge disse utbyggingsstrategiene er at byveksten generelt skal knyttes til senterstruktur og kollektivaksene, blant annet for å sikre miljøvennlige reiser og økt mobilitet for dem som ikke disponerer bil. Plangrepet sikres gjennom bestemmelser om rekkefølge om utbygging og prioritert lokalisering av nye utbyggingsarealer. De viktigste transformasjonsområdene er:

- Sentrum
- Norestraen – Trones/sentrum
- Lura bydelssenter
- Prinsensvei/Eventyrveien/Gamleveien – Lura
- Åsedalen – Sandved
- Hana Sanz – Hana
- Generelt langs hovedkollektivårene Forus/Lura – Smeaheia/Varatun- sentrum – Vatnekrossen.
- Forus/Lura (oppstart av interkommunal kommunedelplan)
- 1. fase Sandnes øst – Vatnekrossen
- Transformasjonsområde langs Forussletta øst for Rv 44
- Transformasjonsområde vest for Lura bydelssenter
- Transformasjonsområde - Vibemyr
- Mindre transformasjonsområder: Hana gartneri, Lura gartneri, Hove planteutsalg

Samtlige av transformasjonsområdene ligger i eller i tilknytning til senterområde eller langs hovedkollektivårer, jf figur 2, kollektivaksene med influensområder.

I tillegg forventes at den interkommunale planprosessen for Forus/Lura-området vil utløse økt utbyggingsareal gjennom transformasjon når denne er nærmere detaljert hva gjelder næring og bolig. Eksakt antall boliger og potensialet utover kommuneplanperioden vil avhenge av valgte planløsninger.

Felles planlegging av Forus-området

Forus-området er ett av Norges viktigste næringsområder og står overfor store muligheter og utfordringer i årene som kommer. Området er i forandring og på tvers av kommunegrensene planlegges det allerede for omforming av de eldste delene av næringsområdet til blandet arealformål. Omforming byr på store muligheter, men rammene for utvikling må balanseres mot helhetlige mål for storbyområdet, blant annet utviklingen av bysentrene og forholdet mellom boliger, arbeidsplasser og logistikkpunkt. Samtidig er den trafikale situasjonen en vesentlig utfordring, blant annet som følge av et svakt kollektivtilbud og utstrakt bilbruk. Behovet for å definere et langsiktig utviklingsperspektiv for hele næringsområdet er tydelig. Arealmessig er Forus- området delt mellom kommunene Sandnes, Sola og Stavanger. Kommunene har derfor et felles planleggingsansvar for et av Norges viktigste næringsområder og i kommunale planstrategier for de fire kommunene er det pekt på at et felles planarbeid bør gjennomføres.

Mange ulike aktører har ønsker og krav til videre utvikling av Forusområdet. Utviklingen kan innebære omforming fra en lavt utnyttet næringspark, til en moderne kunnskaps- og næringspark med høy tetthet, urbane og tilgjengelige uterom og blanding av arbeidsplasser og boliger i deler av området.

Gjennom en *felles interkommunal kommunedelplan for Forus-området* vil kommunene avklare felles målsetninger og bidra til å realisere mulighetene, håndtere utfordringene og sette rammer for den videre utviklingen av området. Planen bør blant annet:

- Legge til rette for at Forus kan videreutvikle og styrke sin rolle som nasjonalt viktig næringsområde.
- Gi langsiktige rammer for utvikling av Forus som et attraktivt og flerfunksjonelt kompakt byområde med gjennomgående områdekvaliteter.
- Avklare muligheter og omfang av boligbygging i "randsonene" til Forus.
- Harmonisere utviklingen av Forus med utbygging av transportinfrastruktur

Nytt sykehus

Helse Stavanger HF utreder lokalisering og utbygging av nytt sykehus. Stokka er et av de tre aktuelle tomtealternativene. Formannskapet behandlet 25.11.2014 i sak 97/14 finansiering av konsekvensvurdering – prosjekt ny sykehuslokalisering. Formannskapet godkjente her gjennomføring av konsekvensvurdering med økonomisk ramme på kr 300 000,-. Midlene skulle benyttes til ekstern konsulentbistand, og Rambøll ble engasjert for å vurdere Stokka som mulig sykehustomt.

Rådmannen har deltatt i referansegruppe, samt i samarbeidsmøter med Helse Stavanger HF, arkitekter og rådgivere innen ulike fag. På bakgrunn av rapporten fra Rambøll er det utarbeidet konsekvensvurdering av lokalisering av nytt sykehus på Stokka. I tillegg har Helse Stavanger HF selv sørget for å få utarbeidet transportanalyse av Asplan Viak for de 3 tomtene, samt engasjert COWI til skisseprosjektet og andre tekniske fag.

Det er planlagt høring av konseptrapport og skisseprosjekt innen 30.9.15, og endelig beslutning i Helse Vest RHF i februar 2016.

Byutviklingsretning Sandnes Øst

Valg av Sandnes øst er et hovedgrep for en bærekraftig byvekst på Jæren.

Hovedbegrunnelsen for utviklingsretningen Sandnes øst er nasjonale jordverninteresser og forutsetninger om effektiv transport med høy kollektivandel og tilknytning til senterstruktur. Med rett planlegging vil utbygging i Sandnes øst kunne gjennomføres ved å ta i bruk de mindre produktive arealene, og realiseringen vil bidra til å dreie utbygging fra den aller beste matjorda i vestre deler på Jæren, for å løse regionens fremtidige vekst og behov for utbyggingsarealer. Dette er også hovedbegrunnelsen for plangrepet som er tatt regionalt og nasjonalt med stadfesting av Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren mot 2040 (nå Regionalplan for Jæren). Oppgaven som er gitt Sandnes er å utvikle Sandnes øst som en regional byutviklingsretning som skal kunne imot en vesentlig del av framtidig vekst på Jæren.

Kommunen har arbeidet frem et samlet planforslag for Sandnes øst, der høyverdig kollektivsystem (bussvei 2020) er det arealstrukturerende elementet i arealutviklingen. I denne kommuneplanperioden prioriteres planlegging og utvikling av fase en – Vatnekrossen, samt at grunnlaget for arbeidet med ekstern infrastruktur knyttet til Sandnes øst kan iverksettes utfra overordnede planprinsipper. Vatnekrossen må sikres en samordnet planlegging med høyverdig kollektiv i Skippergata og fremføring av bussvei 2020 til Vatnekrossen, som del av åpningen i 2021. Plangrepet sikres gjennom kommuneplanens juridiske arealdel hhv. kart og bestemmelser, herunder bestemmelser om rekkefølge av utbygging. Mål og strategier for Sandnes øst er nærmere beskrevet i eget kapittel.

MÅL:

Sandnes vil være et bærekraftig bysamfunn gjennom samordnet utbyggings- og transportpolitikk

STRATEGIER OG TILTAK:

Gjennom engasjementet til Framtidens byer bidra til å redusere klimautslippene og fremme et godt bymiljø ift sikkerhet, helse, opplevelser og næringsutvikling ved å:

- Legge til rette for transformasjon og konsentrert byvekst som reduserer arealinngrep og transportbehov og fremmer miljøvennlig transport, styrker kollektivtransport, gang og sykkel og tilgjengelighet, og styrker virkemiddelbruken som begrenser bilbruken.
- Legge til rette for en samfunnsutvikling som reduserer sårbarheten av virkningene som forårsakes av langsiktige klimaendringer og perioder med ekstremvær.

Konsentrert utbygging og arealøkonomisering

- Fortetting og transformasjon på Forus/ Lura og i Sandnes sentrum. Konsentrert byvekst i tilknytning til togstoppene. Kollektivbasert- og senterbasert utbygging i Sandnes Øst.
 - Ta i bruk restarealer og restkapasitet i utbygde områder
 - Åpne for byfornyelse av ulike omfang i eldre byområder
 - Legge til rette for byomforming/ transformasjon i bydelssentrene og for næringsområder i samsvar med definerte næringskategorier
 - Ny byvekst prioriteres i tilknytning til høyverdig kollektivtrase
 - Sikre helhet, kvalitet og utforming som sikrer gode leve- og oppvekstvilkår vektlegges - Sikre gode leke- og oppholdsarealer og øvrig bokvalitet
 - Løpende oppfølging av utbyggingsprogrammet for å sikre oppfølging av kommuneplanens rekkefølge i utbygging og samtidighet i utbygging og sosial infrastruktur.
- Legge til rette for differensiert utnyttelse ut fra senterstruktur, kollektivtilgjengelighet og tilbudet for gående og syklende.
- Legge til rette for økt overordnet planlegging i kommunal regi
 - Utarbeide interkommunal kommunedelplan for Forus/ Lura i samarbeid med Stavanger og Sola kommuner.
 - Utarbeide områdereguleringsplaner for større bygge- og utviklingsområder i samsvar med vedtatt kommuneplan.
 - Planoppfølging gjennom utbyggingsprogram og utbyggingsavtaler.

Optimalisering av teknisk og sosial infrastruktur

- Oppfølging av prioritert rekkefølge for utbygging slik det fremgår av kommuneplanens bestemmelser.
- Prioritert byutviklingsretning er Forus/Lura-Sandnes sentrum-Sandnes Øst. Nye byggeområder lokaliseres så langt det er mulig innenfor eksisterende tettsteder eller byggeområder gjennom transformasjon og fortetting eller i tilknytning til eksisterende tettsted for å nyttiggjøre de investeringer som er gjort
- Fase inn utbygging slik at kapasitet i eksisterende infrastruktur blir benyttet optimalt, før behov for helt nye tiltak utløses. *Satsing på kollektivtransport gjennom:*
 - Utbyggingsmønster
 - Styrking av sentrum og Ganddal som kollektivknutepunkt
 - Utvikling av Forus/ Lura, Sandnes sentrum og Sandnes øst som prioriterte områder for byvekst.
- Ved planlegging og utbygging av infrastruktur, bolig- og næringsområder må det legges vekt på samtidighet med utbygging av mobilnettet
- Økt kunnskap om områders utbyggingskapasitet og investeringsbehov
 - Bedre basiskartlegging og arealdataforvaltning
 - Bruk og videreutvikling av metode for beregning av tjenestebehov i ulike områder ("byvekstverktøy"), samt bruk av levekårsdata for å oppnå en balansert bolig- og befolkningssammensetning i boområdene

STRATEGIER OG TILTAK:

Bidra til regionale infrastrukturtiltak

- Legge til rette for en miljøvennlig byutvikling i bybåndet som bygger opp om eksisterende og framtidig kollektiv- og gang/sykkeltilbud.
- Legge til rette for en ønsket byutvikling i Forus/ Lura – området og Sandnes Øst ved å fase utbygging inn på hensiktsmessig måte ift. transportsystem og andre investeringer
 - Bidra til å realisere kollektiv- og g/s-forbindelser og forbindelse over Gandsfjorden ved å framskynde sentrale avklaringer som er nødvendige
- Sikre videreutvikling av E39 fra Hove til Gjesdal grense og tverrforbindelse mellom Rv44/ Fv505 og E39
- Sikre videreutvikling av strekningen Espedalsveien-E39 og Rv13 fra Vatnekrossen til E39 Hove
- Legge til rette for at hovedkollektivtraseer og økt veikapasitet på aktuelle lenker bygger opp under et helhetlig transportsystem der økt kollektivandel har prioritet og der den rene gjennomkjøringstrafikken styres utenom Sandnes sentrum, primært ved økt kapasitet på overordnet vegnett

Gjøre det attraktivt å sykle, slik at sykkel blir et alternativt transportmiddel for flere gjennom

- Øke framkommeligheten for syklistene i perioden 2015-2030
- Øke andelen sykkelreiser til/fra Sandnes sentrum og Forus-Luraområdet
- Reisetiden med sykkel til/fra sentrum til Forus-Luraområdet skal forbedres, og sykkelstamveien gis høy prioritet
- Økt sikkerhet for syklistene:
 - Fullføre utbygging av hovedsykkelrutenettet
 - Utbedring av trafikkfarlige punkt, kryss og strekninger
 - Tilrettelegge for kombinerte reiser
 - Bruke mobilitetsplan for god tilrettelegging på arbeidsplasser og ved viktige målpunkt - Videreføring av bydelsrutenettet for sykkel
 - Etablere gang og sykkelrutenett for Sandnes Øst

Bidra til et variert næringsliv gjennom aktiv lokaliseringsstyring

- Det skal legges til rette for arealer som tar hensyn til næringslivets ulike krav til areal, lokalisering og tilgjengelighet gjennom behovsvurderinger og kategorisering av næringsområder.
 - Virksomheter med høy arbeidsplass- og/eller besøksintensitet (næringskategori 1), herunder kontorer, lokaliseres mest mulig sentralt i bystrukturen med tilhørende god kollektiv- og gang-/sykkeltilgjengelighet.
 - Virksomheter med middels arbeidsplass- og/eller besøksintensitet (næringskategori 2), lokaliseres i områder med middels god kollektivdekning, sykkel- og biltilgjengelighet.
 - Virksomheter med lav arbeidsplass- og besøksintensitet (næringskategori 3), herunder arealkrevende virksomheter, lokaliseres i områder med lav kollektivtilgjengelighet.
- Tetthet og krav til parkering vil variere ut fra type næring, lokalisering og sykkel-/kollektivtilgjengelighet.
- Godsterminalen som intermodalt trafikknutepunkt må sikres god tilgjengelighet for bil. - Gjennomføre ny tverrforbindelse fra Skjæveland, over godsterminalen til Foss Eikeland. Planutvikle videre forbindelse til E39
 - Arealbruken nær godsterminalen øremerkes logistikk- og transportrelaterte virksomheter.
- Næringslivet skal gis utviklingsmuligheter gjennom
 - Å tilrettelegge for nye næringsområder bla gjennom interkommunal kommunedelplan for Forus/ Lura, Stokka gjenvinningsanlegg, Prior, og sør i Sandnes
 - Å styrke sentrum, bydelssentrene og Forus/Lura som næringsområder for henholdsvis næringskategori 1 og 2
 - Utvikle næringsområdene i Sandnes øst i samsvar med kategoriseringen av områdene på en areal og transporteffektiv måte, som sikrer bærekraftige løsninger. - Å delta aktivt i videre regionalt strategiarbeid om de strategisk regionale næringsarealene

STRATEGIER OG TILTAK:

Løse aktuelle samfunnsoppgaver, bl.a.

- Definere utviklingsbetingelser for bydelssentre
 - Utvikle områdereguleringsplaner for senterområdene som åpner for en ønsket utvikling av bydelssentrene i Sandnes
 - Oppfølging med områdeplaner og utviklingsstrategier hvor dette nødvendig
 - Utvikle en veileder for stedsutvikling som er retningsgivende for planlegging og utvikling av Sandnes Øst.
- Etablere rammeverk for hyttebygging
- Oppdatere bestemmelser om forvaltning av LNF-områdene med grunnlag i KDP landbruk

MÅL:

Sandnes vil være ansvarlig for biologisk mangfold, jordvern, estetikk og landskapsbilde

STRATEGIER OG TILTAK:

Sikre gode natur- og rekreasjonsområder

- Ivareta Sandnesmarkå som et forvaltningsgrep omkring den regionale grønnstrukturen i Sandnes.
 - Gjennom plankart og bestemmelser for områdene ivareta hensynet til naturopplevelser, fysisk aktivitet og rekreasjon, bevare biologisk mangfold, kulturlandskap og jordvern.
- Knytte sammen regional og lokal grønnstruktur
 - Sikre gjennomgående turveiforbindelser i eksisterende tettsted og i nye byggeområder
- I Sandnesmarkå og regional grønnstruktur skal tilrettelegging og kanalisering innordne seg sårbart og verdifullt biologisk mangfold.

Sikre langsiktig perspektiv for matproduksjon

- Kjerneområde Sandnes vest vises som hensynssone jordvern, på lik linje med kjerneområdene Riska/Jødestad og Bråstein/Tjessem.
- Det knyttes retningslinjer til hensynssonene jordvern gjennom KDP Landbruk.

Sikre god økologisk tilstand i vernet vassdrag (Vanndirektivet)

- Figgjovassdraget, skal forvaltes iht Forvaltningsplan for Figgjovassdraget.
- Fram til forvaltningsplan for vannområde Jæren blir vedtatt skal tilsvarende forvaltningsregler som for Figgjovassdraget gjelde for Ims-Lutsi- og Storånavassdraget.
- Vannforskriften § 12, om nye tiltak, legges til grunn ved vurdering av tiltak.
- Bestemmelser om håndtering av overflatevann tas med for alle nye byggeområder.

MÅL:

Sandnes vil være framtidsrettet innenfor likeverdige levekår, folkehelse og universell utforming

STRATEGIER OG TILTAK:

Som pilotkommune arbeide for god tilgjengelighet til alle viktige samfunnsfunksjoner og god tilgang på universelle boliger.

- Sikre universell standard for bygg og anlegg som rommer offentlig og privat tjenestetilbud i alle deler av kommunen
- Som plan- og bygningsmyndighet arbeide for at en høyest mulig andel boliger tilfredsstiller krav til universell utforming
- Stille krav om tilrettelegging for universell utforming innenfor en stor variasjon av boligtyper.
- Stille dokumentasjonskrav som avklarer hvordan universell utforming skal ivaretas innenfor planområdet.
- Nye områder og bygninger skal gjøres tilgjengelige og utføres med universell utforming i henhold til gjeldende lovverk og forskrift, samt kommuneplanens bestemmelser
- Tilstrebe å legge til rette for at eksisterende bygg rettet mot allmennheten, kulturbygg og verna bygg, er tilgjengelige for alle

MÅL:

Sandnes vil ha en bærekraftig, forutsigbar og avklart forvaltning av fritidsbebyggelse og allmenne friluftsinnteresser

STRATEGIER OG TILTAK:

Gjennom langsiktig utviklingsstrategi for eksisterende områder i kystsonen / strandlinjen og på øyene skal planutviklingen av områdene avklares og defineres

- Gjennom bruk av verdikartlegging strandsonen og miljøplan utformes enkle forvaltningsprinsipper
 - Utforme prinsipper for hvor det skal stilles krav til regulering av områder avsatt til fritidsbebyggelse og gi rammer for videre planlegging
 - Tetthet i de eksisterende områdene fastsettes utfra området sine muligheter og begrensninger slik som f.eks. topografisk, miljømessig, stedets kvaliteter og evt. økt kvalitet gjennom fortetting
 - Konsekvenser av økt tetthet skal være utredet for temaer som vei, vann, avløp, renovasjon – forholdet til allmennhetens interesser, småbåthavn problematikken, parkering og også inkludert naturlig nærområde i vurderingene
 - Tilrettelegge for miljømessig vann og avløp i fritidsboliger er del av forvaltningsprinsippene.

Gjennom strategi for eksisterende fritidsbebyggelse i LNF-områder / langs vassdrag skal oppnås en langsiktig og avklart forvaltning

- Enkle forvaltningsprinsipper utformes ved bl.a. bruk av Miljøplan, KDP Landbruk, KDP Aktive Sandnes
- Stedskvalitet i eksisterende områder skal utredes og mulige tiltak / begrensninger vektlegges i vurderinger av bruken av området
- Konsekvenser av tiltak og forvaltningen skal utredes for temaer som vei, vann, avløp, renovasjon – forholdet til allmennhetens interesser, parkering og også inkludert naturlig nærområde i vurderingene

Strategi for omdisponering og nye områder for fritidsbebyggelse mot 2040

- Gjennom bl.a. bruk av verdikartlegging strandsonen, miljøplan, KDP Landbruk, KDP Aktive Sandnes og forvaltningsprinsippene for eksisterende områder, utformes enkle prinsipper for å foreslå omdisponering og nye områder for fritidsbebyggelse i Sandnes
- Overordnede krav til reguleringsplanprosesser for områder avsatt til fritidsbebyggelse skal tydeliggjøres i forvaltningsprinsippene
- Tetthet i områdene mht muligheter og begrensninger utfra bl.a. topografi, naturmangfold, bruksinteresser, stedskvaliteter og eventuell økning av disse utredes i kommuneplan revisjonen hvor omdisponeringer og prioritering av nye områder avgjøres
- Konsekvenser av arealbruksendringen skal utredes for bl.a. vei, vann, avløp, renovasjon – forholdet til allmennhetens interesser, småbåthavn problematikken, parkering og også inkludert naturlig nærområde i vurderingene
- Strategien skal vise rekkefølge for eventuelle endringer og eller nye områder til fritidsbebyggelse og begrunnelse for dette. Tidsperioden for strategien skal ikke strekkes lengre enn Regionalplan Jæren som går mot 2040

Strategi for utforming av endret/ny fritidsbebyggelse bebyggelse og områder for fritidsbebyggelse med tilhørende anlegg

- Gjennom vurderinger av kvalitet for hytten som bygg for fritidsbruk og hytteområdet sett samlet, skal det utformes en enkel retningslinje om kvalitet i fritidsbebyggelse herunder hyttestørrelser inkl. boder i ulike områder/kategorier av fritidsbebyggelse i Sandnes
- Landskap/miljø/naturmangfold og allmennhetens ferdsel skal legges til grunn for utforming av enkel retningslinje om hvordan innpassing av fritidsbebyggelsen og småbåthavn og naust kan løses ved endringer/nye områder for fritidsbebyggelse.
- Områdekvalitet og attraktivitet for områder til fritidsbebyggelse langs sjø, vassdrag og på øyene skal kartlegges og dokumenteres slik at det kan anvendes i forvaltningen av både eksisterende og nye områder. Som et kvalitativt element i vurderingen av attraktivitet skal folkehelse vektlegges.
- Retningslinjene skal utformes slik at de brukes i forvaltningen og ved reguleringsplaner

6. Sandnes øst

Utbyggingsretning Sandnes øst er et hovedgrep om regional vekst og byutvikling som ble tatt i Fylkesdeleplan for langsiktig byutvikling på Jæren mot 2040 (nå regionalplan for Jæren). Med den fremtidige vekstutfordringen som Nord-Jæren står overfor er Sandnes øst det overordnede grepet for å spare høyproduktiv landbruksjord på Jæren og bynært landbruk i bybåndaksen. Sandnes øst er således et regionalt plangrep som svarer på nasjonale mål om en bærekraftig og klimavennlig utbyggings- og transportpolitikk, med ansvar for jordvern. Området i regionalplan utgjør brutto over 10.500 daa, hvorav vel 2.200 daa er disponert til utbyggingsformål i gjeldende kommuneplan.

Byutviklingsretningen er prioritert med en åpning av første fase i denne kommuneplanperioden gjennom transformasjon og utvikling av Vatnekrossen. Planutviklingen av første fase skjer samordnet med fremføring av høyverdig kollektiv Bussvei 2020 fra Sandnes sentrum, via Skippergata til Vatnekrossen. De øvrige to hovedfasene nordre og søndre i Sandnes øst skal utvikles når veksten i regionen og kommunen trenger nye utbyggingsarealer i tidsperspektivet mot 2040. For at Sandnes og regionen skal kunne levere ihht dette overordnede målet, er det vesentlig at arbeidet med tilretting av ekstern infrastruktur for Sandnes øst, slik som høyverdig kollektiv trase, bærekraftige løsninger for vann-, avløp og energiforsyning og nødvendig økt veikapasitet kommer langt i denne planperioden. Derfor er det vesentlig at hele Sandnes øst fremgår med hovedprinsipper for fremtidig utvikling i denne kommuneplan. Styring av utviklingen på kort, mellomlang og lang sikt skjer bl.a. gjennom bestemmelser om rekkefølge og krav til planprinsipper som gjelder for hele byutviklingsretningen Sandnes øst.

Barn og unge mener:

At Sandnes i fremtiden skal bli en grønn by full av glade innbyggere

Å spre grønn glede over det urbane vil øke trivselen.

Sandnes – i sentrum for framtiden! Romslig, modig og sunn.

Visjonen «romslig, modig og sunn» fordrer en inkluderende, bærekraftig og miljøvennlig byutvikling, som sikrer et godt by- og bomiljø for alle. Romslig betyr trygge oppvekstvilkår for barn og unge, variert boligbebyggelse og gode boområder i et godt bomiljø som fremmer velferd og deltakelse. Modig betyr at tjenesteyting og tilrettelegging for fritidsaktiviteter løses i samspill med brukere og innbyggere, og det offentlige tilrettelegger for deltakelse uavhengig av alder. Det betyr også at kulturminner og kulturmiljø utgjør synlige kvaliteter i nærområdene og har en viktig plass i stedskvaliteten innad i Sandnes øst. Sunn betyr at planløsninger prioriterer folkehelse, kvalitet og kreativitet i løsningene, slik at trivsel og gode livsvilkår er opplevd kvalitet i hele befolkningen.

Hovedmål - Sandnes øst

Sandnes øst vil være

- et levende og attraktivt regionalt byutviklingsområde der høyverdig kollektiv og lokalsentra er det arealstrukturerelementet i planutformingen
- et byutviklingsområde preget av høy andel kollektiv, sykkel og gange og der intern kommunikasjon knyttes til holdeplasser og senter gjennom trygge og sammenhengende grøntområder
- et byutviklingsområde med god funksjonsblanding og lokaliseringsstyring, som styrker området sin egen bærekraft og Sandnes sentrum

Sentrale planforutsetninger

Avgjørende for å lykkes med byutviklingsretning Sandnes øst er at det oppnås samtidighet mellom fremføring av høyverdig kollektivsystem og utbygging, samt samordnet arealutvikling og utbygging av sosial infrastruktur. Uten disse samtidighetene på plass øker risikoen for at byutviklingsretningen dannes med grunnlag i bilbaserte løsninger og at mangel på utbygd sosial infrastruktur gir fravær av familier, barn og unge som bosetter seg i området.

For å kunne komme i gang med fase 1 – Vatnekrossen bydelssenter må rød støysone fjernes fra planområdet, tilsvarende gjelder også for arealer i fase 2 Sviland nord. Forsvarsdepartementet har iverksatt et utredningsarbeid mht mulige tiltak innenfor sine anlegg på Vatne mht støyreducerende tiltak. Vesentlig fra dette arbeidet er å få frem oppdaterte støysonekart som viser virkningene av mulige tiltak, og tidsperspektivet for gjennomføringen av disse. Rekkefølgen i utbyggingen både i Vatnekrossen og øvrige områder i Sandnes øst må knyttes opp til dette for å være realiserbart.

I søndre del av fase 2 krysser høyspentlinje planområdet i øst-vest retning. Arealene på begge sider er i dag store sammenhengende kulturlandskap og de har sentrale freda kulturminneområder. Områdene foreslås disponert til sammenhengende og tverrgående grøntstruktur som gir åpning/kontakt med regionalgrøntstruktur. Et mindre men tilsvarende kvalitetsmessig viktig kulturlandskap og kulturminner ligger lengre nord i fase 1 i Skjørestadområdet. For å oppnå at intern trafikk fra boområdene til holdeplass og senterområde løses med godt tilrettelagte gange/tur- og sykkelveger er det et sentralt at disse forbindelsene tilrettelegges tidlig i planutviklingen. På denne måten etableres også nødvendige buffersoner for kulturminneområdene.

I fase 1 Vatnekrossen er det dokumentert utfordrende grunnforhold på flata i området. Omfattende masseutskiftning kan bli nødvendig for å oppnå høy arealutnyttelse. Før slike arbeider igangsettes må det være utredet nærmere risiko og konsekvenser for grunnvannet i området og vern av våtmarksområdet rundt Grunningen. Utslipp og forurensing i dette område har høy risiko for også å skade verna vassdrag Ims-Lutsi.

Utbygging av hele Sandnes øst utløser også behov for økt veikapasitet, selv om målet med 35 % kollektivandel nås. Utvidelse av Rv13 til 4 felt, oppgradering av Noredalsvn/Svilandsvn og Espedalsvn frem til krysset E39 er de to sentrale adkomstløsningene til området. Særlig viktig er det at næringstransporten føres raskt ut på overordnet veinett, og utenom boområdene. Oppnås kun marginale økninger av andelen kollektivreisende og syklende vil behovet for økt veikapasitet utløses også på kort sikt med utviklingen av Vatnekrossen. Gandsfjordforbindelsen vil i dette tilfellet vær nødvendig for å håndtere biltrafikken utenom sentrum og å avlaste E39 på strekningen Bråstein – Hove –

Sandved – Stangeland og frem til Kvadrat krysset. Oppnås målene om 15-20 % kollektivandel i denne kommuneplanperioden er det tiltak på Rv13 som må gis prioritet. Skippergata skal gis prioritet for bussvei frem til Ruten. En løsning med stenging for gjennomkjøringstrafikk medfører økt belastning på Rv13. Siden det ikke er avsatt midler til utbedring av transportinfrastrukturen i Sandnes øst (ut over bussvei til Vatnekrossen) i vedtatt bypakke, prioriteres en gradvis innfasing av Fase 1- Vatnekrossen i denne planperioden. Innfasingen skal skje på en måte som bygger opp under høyverdig kollektiv og som legger opp til endrede reisemiddelvaner. Det er avsatt kr 50 millioner i bypakken til å utrede transportløsninger for Sandnes øst. Disse er gjennom kommuneplanen koblet opp mot fase 2 og 3. Rekkefølgekravene til utvikling av Sandnes øst fase 1, 2 og 3 er definert i bestemmelser til kommuneplanen.

Byutviklingsgrepet Sandnes øst

Byutviklingsretningen skal bygges på samordnet areal og transportløsninger og der trase for høyverdig kollektivsystem er det arealstrukturerelementet. Selve traseen består av trase for bussvei (konverterbar til bane ihht nasjonale krav) gang- og sykkelvei og grøntområder. Det er uformet et konsept i bussvei 2020 prosjektet som skal benyttes for kollektiv, sykkel- og gange. Veiinfrastruktur legges i ytterkant av utbyggingsområdet og med avstand til høyverdig kollektivtrasse. Der bussvei krysser veilenke, slik som i Vatnekrossen skal dette løses ved prioritet av kollektiv enten som planfritt kryss eller med lysregulering.

Utforming, design, rutefrekvens mv er ikke en del av den arealplanmessige delen. Samtidig er dette elementer som er vesentlige for befolkningens opplevelse og derav bruk av transportsystemet. God interaksjon med kollektivtilbudet videre, inkl. Jærbanen og lokale bussruter må vektlegges i videre planlegging. Tilsvarende gjelder også enkelhet mht å ta med seg sykkel og i illetteringssystemet. Opplevelsen av god tilgjengelighet, forutsigbar drift og enkle skifter av transportmidler må vies særskilt oppmerksomhet for å sikre en høy kollektivandel fra starten av.

Byutviklingsretningen er delt i tre faser, med fase 1 Vatnekrossen for prioritert utvikling i denne kommuneplanperioden, parallelt med fremføring av høyverdig kollektivsystem til Vatnekrossen. Vatnekrossen bydelssenter utvikles som et senter med høy tetthet og god kvalitet i bo- og boligområdene, og med servicefunksjoner, privat/offentlig tjenesteyting, handel og næring. Kvalitetsmessig god funksjonsblanding i området skal prioriteres, sammen med at området tilføres steds-kvaliteter. Byomformingen må hensynta naboskapet med etablert bebyggelse og sikre samlet økt steds-kvalitet for Vatnekrossen. Det legges til grunn at 80 % av senterområdet og min. 50 % arealene avsatt til kombinert bebyggelse og anlegg er realisert før fase 2 kan påstartes. Dette for å sikre høy grad av måloppnåelse for hele byutviklingsretning mht kollektivandel, bokvalitet, folkehelse, natur- og kulturmiljø.

På samme måten som Vatnekrossen legges til grunn for utviklingen av fase 2 og 3 at disse tar utgangspunkt i etablering av senterområdet i hver av fasene. Innenfor senterområdet skal det i tillegg til senterfunksjoner, bolig, handel og næring etableres skoleanlegg og barnehager innenfor 300m sonen fra holdeplassen. Sambruk av arealer og bygg til offentlig tjenesteyting er det grunnleggende planpremiss for utformingen. Dette gjelder også utforming av uteområder slik at disse kan benyttes av allmennheten på ettermiddagstid og helger. Arealeffektivitet skal prioriteres sammen med god kvalitet i uteområdene. Idrettshaller og utendørsbaner/anlegg legges også til senterområdene.

Rene nærmiljøanlegg, barnehager, menighetshus og lokaler for andre trossamfunn kan også legges i tilknytning til holdeplasser med nærservicefunksjoner. Dette for å betjene de nærliggende boområdene på en egnet måte. Hensynet til krav i særlovgivningen må vektlegges i planleggingen av de offentlige funksjonene i hhv fase 2 og fase 3.

Gravlundsareal med kirkebygg skal det tilrettelegges for nord i fase 2. Området må sikre lett adkomst, også med bil ved begravelser, bryllup da det ofte er mange tilreisende. For befolkningen i planområdet må det lett kunne nås med kollektivtransport. Behov for arealer til minnelund, urnelund og tilsvarende kan lokaliseres i tilknytning til grøntstrukturene og kan også være eget i nærhet av kulturminneområder, etter forutgående analyser.

Det legges i bestemmelsen til grunn 80 % av arealene innenfor 500m influensområdet av fase 2 skal være utviklet før fase 3 kan påstartes. Områdene utenfor 500m sonen kan gis en parallell utvikling mellom fase 2 og 3 når kravene om variert boligbygging er oppfylt.

Grøntstrukturen innenfor området skal tilrettelegges som hovedforbindelsene mellom boligområder og holdeplass/senterområdene. Disse skal være tilgjengelige og tilrettelagt for sykkel og gange. Biladkomst til boområdene og mht varelevering, uttrykingskjøretøy mv. håndteres via Svilandsvn og ny veilenke vest i planområdet.

Området har flere store sammenhengende kulturminneområder. Disse skal sikre med buffersone ift utbyggingsarealene og det er i bestemmelsene satt krav om uttrykk og form som bygger opp om disse kulturlandskapene og ikke forringer verdiene som områdene representerer. Tilgjengelighet til områdene etableres ved at de inngår i viktige sammenhengende grøntdrag gjennom området.

Naboskapet til byutviklingsretningen Sandnes øst er regional grøntstruktur. Derfor er det avgjørende å sikre åpenhet ut i denne strukturen og å gjøre området tilgjengelig for allmennheten ved naturlige grøntkorridorer. Ims-Lutsi er verna vassdrag og er særlig sårbart for utslipp og forurensning, samtidig som vassdraget medfører fare for flom sørøst på Sviland og via Grunningen og flata på Vatne. Utbygging av arealer på Kyllles har betydelige begrensninger mht krav om 100m belte og risiko for flom. Både Kyllles og helt søndre del av Sviland på østsiden av Svilandsveien er områder som ikke bør utvikles før hele utbyggingsretningen er opparbeidet. Disse områdene er også krevende å løse mht en tilfredsstillende kollektivtilgjengelighet og arealeffektiviteten er derfor klart mindre enn i de øvrige deler av planområdet.

Masseuttakene har driftsperioder frem til hhv 2024 og 2030. For å kunne starte opparbeidelse og utvikling av fase 2 må denne virksomheten være avviklet. I dag er det byggeforbud nord i området jfr. restriksjoner i faresone for sprengstoff. Virksomhetene generer videre støv og støy i dag, men dette vil bortfalle når den opphører. Arealene skal i samsvar med Regionalplan for Jæren utvikles til fremtidige næringsområder, næringskategori II og III. Det må frem til neste kommuneplan gjennomføres en lokaliseringssstudie mht faktisk egnet næringsvirksomhet som disse områdene kan tilrettelegges for i fremtiden, og da sett i sammenheng med næringsformål i Vatnekrossen og utviklingen av Sandnes sentrum. Massedeponiet skal tilbakeføres til landbruksjord. Dette gir ulike muligheter for fremtidig arealbruk. Vurderingene av dette bør også inngå i lokaliseringssstudien.

I kommuneplan foreslås Vatnekrossen bydelssenter med arealformålene senterformål, idrettsanlegg, bebyggelse- og anlegg og kombinert bebyggelse- og anleggsformål. Videre er kollektivtrase i Skippergata foreslått som hensynssone fremtidig infrastruktur. Når KDP for kollektiv i Skippergata er vedtatt, skal det startes opp reguleringsplanarbeid og resultatet av den vil fastlegge den endelige traseen, slik den skal gjennomføres.

Fra Vatnekrossen til Sviland er tilsvarende kollektivtraseen ført frem med hensynssone fremtidig infrastruktur. Ny adkomstvei i vest gjennom fase 2 og 3 er egen hensynssone med bestemmelser.

Fase 2 og 3 er foreslått med respektive hensynssoner med bestemmelser. Herunder følger bestemmelser til de 2 senterområdene og grøntstrukturen som er vist i arealkartet under disse to hensynssonene. I grøntstrukturen er kulturminneområdene båndlagt for regulering etter lov om kulturminner. Knyttet til hensynssonene er det bestemmelser om rekkefølge av utbygging.

De viktigste prioriteringene og oppgavene i denne kommuneplanperioden er:

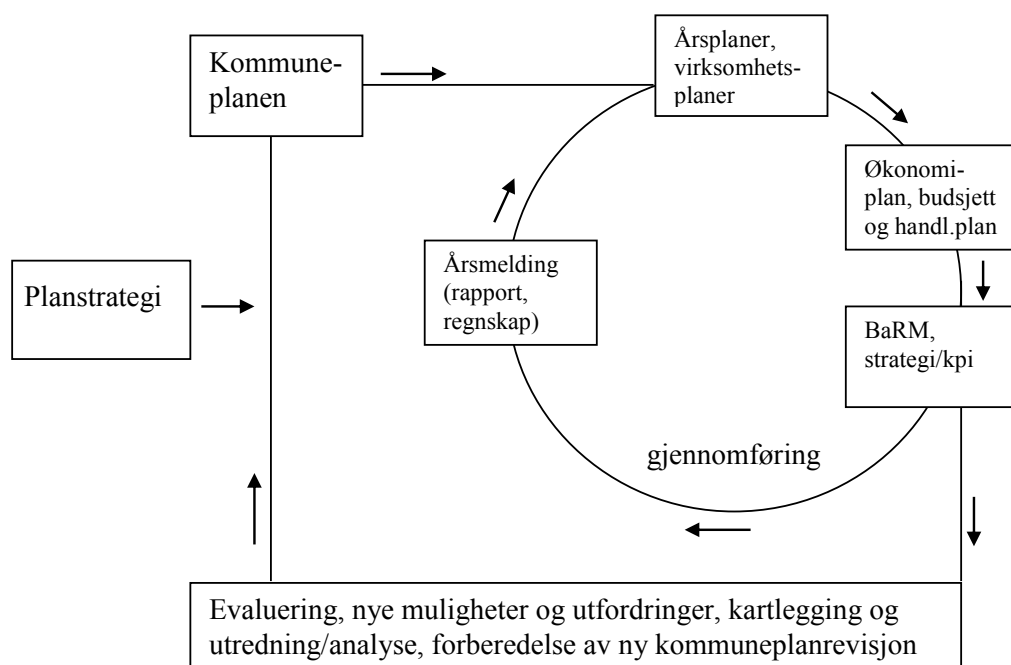
- Regulering og fremføring av *høyverdig kollektivtrase i Skippergata* til Vatnekrossen
- Få gjennomført nødvendige tiltak i *forsvarets anlegg på Vatne* som reduserer vesentlig rød støysone for Vatnekrossen og deler av fase 2
- *Områderegulering* og eiendomsstrukturering av fase 1 *Vatnekrossen*, samt forstudie om håndtering av grunnforholdene på flata på Vatne.
- Utbygging av senterområdet Vatnekrossen samt å komme godt i gang med realisering av arealene avsatt for kombinert formål bebyggelse og anlegg.
- Forstudie om *ekstern infrastruktur knyttet til avløpshåndteringen* for hele utbyggingsretningen, slik at denne er på plass i forkant av neste kommuneplanrevisjon og tiltak kan følges opp i kommende økonomiplaner.
- Gjennomføre *kartlegging og registrering av kulturminneområdene* og avklare endelig arrondering av område før neste kommuneplanrevisjon.
- Utarbeide og godkjenne *KDP for kollektivtraseen fra Vatnekrossen til Sviland*
- *Utforme en samlet gjennomføringsstrategi for utbyggingsretningen* mht felles rekkefølgetiltak, infrastruktur i VVA+E som danner grunnlag for økonomiske fordelinger/kostnadsbidrag og refusjoner for hele området før neste kommuneplanrevisjon.
- *Utarbeide en lokaliseringsstrategi for næringsvirksomhet i hele utbyggingsretningen*, herunder avklare lokalisering av ulike typer av næringskategorier og se dette i sammenheng med Sandnes sentrum og behovene for arealer som fremkommer av byomforming langs kollektivtraseer i kommunen og regionalt. Avklare områdenes funksjoner ift Regionalplan for Jæren.
- *Utarbeide en overordnet strategi for lokalisering og utforming av offentlige funksjoner* i senterområdene og holdeplass-områdene innenfor utbyggingsretningen. Kravene i særlovgivningen må hensyntas i forslaget.
Kriterier for samtidighet mellom utbygging og etablering av sosial infrastruktur defineres. Økonomiske konsekvenser for gjennomføringen skal fremgå av strategien og danne et langsiktig underlag for kommende økonomiplaner.

7. Gjennomføring og oppfølging

Oppgavetildeling og rapportering

Kommuneplanens langsiktige del gir mål og virkemidler for kommunens virksomhet. Virkemidlene er å betrakte som oppgaver som er tildelt eiere i organisasjonen. Eierne har ansvar for å følge opp etter planens intensjoner og i prioritert rekkefølge. Oppgavene skal defineres videre gjennom eierens egne planer og prosesser, og gjennomføres innenfor ett eller flere virksomhetsområder. Det er også eierne som har ansvar for tilbakerapportering til bystyret i forbindelse med årlig resultatvurdering.

Virksomhetsområdene kan bruke aktuelle prioriterte oppgaver som utgangspunkt for definering av måleparametre i kommunens system for balansert resultatmåling – BaRM. Slik vil kommuneplanen henge sammen med virksomhetsområdenes aktivitet og rapportering.

Økt gjennomføringsevne

Kommunal planstrategi er et virkemiddel for å vurdere planbehov og evne til gjennomføring av egne planer. Både økonomisk og formelt handlingsrom søkes tilpasset de oppgaver vi er satt til å løse. I tillegg til optimalisering av egne ressurser, vil kommunen derfor forsette sitt arbeid overfor statlige myndigheter mht. endringer og forbedringer av rammevilkårene (inntektssystem med mer). Områderegulering er et planredskap som kommunen har tatt aktivt i bruk. Dette må fortsette, men det krever prioritering av nødvendige ressurser for å ha en god fremdrift i arbeidet. For Sandnes må det påregnes at behovet for områdereguleringsplaner vil være stort fremover. Utvikling av formålstjenlige avtale- og samarbeidsformer (arbeidsfellesskap, utbyggingsavtale mv.) som kan fremme

Oppfølgingsoppgaver

Utrekningsoppgaver knyttet til neste kommuneplanrevisjon avklares gjennom planprogram. Revisjonen har samtidig avdekket områder og tema som bør følges opp i et videre planarbeid. Som oppfølging fra denne revisjonen anbefaler rådmannen blant annet følgende oppgaver:

- KDP Sentrum- grundig revisjon, herunder vurdering av utvidelse av senterområdet Sandnes sentrum til å inkludere Prior- tomten.
- KDP Forus/Lura- helhetlig plangrep for området
- Videreutvikle behovsvurdering og lokaliseringsstrategi for næring
- Videreutvikle strategi for fritidsbebyggelse
- KDP Kulturminner- grundig revisjon
- Utrede sykehustomt (hvis aktuelt jf vedtak i Helse Stavanger HF)
- Gjennomgang av markagrensen (jf vedtak KPK 10.3.14)
- Vurdering av egnethet for transformasjon og fortetting for ulike delstrekk av influensområde for kollektivaksene med fokus på potensial og stedskvalitet.
- Videre detaljering av byutviklingsretning Sandnes øst, jfr oppfølgingspkt under kap. 6.
- Oppstart reguleringsplan Bussvei 2020
- Helhetlig transportstrategi som grunnlag for planstrategi og kommuneplanrevisjon
- Etablering av kolonihager i Sandnes, herunder forslag til arealer

8. Bystyrets vedtak 16.06.2015

1. Bystyret godkjenner resultat fra mekling avholdt 19. mai 2015, jfr meklingsprotokoll.
2. Bystyret godkjenner med hjemmel i Plan- og bygningslovens § 11-15 Kommuneplan for Sandnes 2015-2030, med følgende dokumenter: Samfunnsdelen datert 03.06.15, arealplankartet datert 03.06.15 med tilhørende bestemmelser og retningslinjer, datert 03.06.15, med følgende endring:

Bestemmelse § 7.4 endres til: Gesimshøyde for garasjer på gårdsbruk likestilles med øvrige garasjeanlegg.
3. Bystyret velger bussveikorridor Strandgata og ber rådmannen innarbeide nødvendige justeringer i plankart som følge av korridorvalg.
4. Kommuneplanens arealdel med utfyllende bestemmelser gis rettsvirkning i medhold av plan- og bygningslovens § 11-15.

Oversikt over underlagsdokumentene

Nedenfor er oversikt over særlig relevante underlagsdokumenter knyttet til revisjonen av kommuneplan. Underlagsdokumentene er tilgjengelige på www.sandnes.kommune.no.

Underlagsdokumenter - kommuneplan:

Planbeskrivelse Kommuneplan for Sandnes 2015-2030(hovedhøring)
Planbeskrivelse Kommuneplan for Sandnes 2015- 2030(tilleggshøring)
Plankart og temakart
Bestemmelser og retningslinjer Kommuneplan for Sandnes 2015-2030
KommuneplanROS
Temarapport Kommuneplan for Sandnes 2015-2030
KU og ROS enkeltområder og tiltak
Silingsrapport Bussvei
Silingsrapport Stadion
Supplert konsekvensvurdering Bussvei

